

”TEKIJÄT TAPAHTUMIEN TAKANA”

Raportti keskisuomalaisista kulttuuriyhdistyksistä

Keski-Suomen taidetoimikunta 25.1.2011

Jussi Haatainen, tutkimusassistentti, YTM

SISÄLLYSLUETTELO

LUKIJALLE	4
AINEISTO	5
HAASTATTELUPROSESSISTA.....	7
AKTIIVISET TOIMIJAT – ”Ei näitä hommia kukaan muu hoida”	8
TAPAHTUMISTA	9
Musiikkitapahtumat	9
Yleiset kulttuuritapahtumat	12
Muut kulttuuritapahtumat	14
PROJEKTEISTA – ”Hei mulla on visio!”	15
YHDISTYSTEN PAIKALLINEN MERKITTÄVYYS – ”Kulttuuria kyliin”	18
ONGELMAKOHTIA – ”Jottei homma kävis liian helpoksi”	19
Tilat	19
Rahoitus	22
Osaajat	24
ARVOISTA – ”Tää on meidän juttu”	25
TOIMINNAN MERKITTÄVYYS JA HUIPPUHETKET	27
TAIDETOIMIKUNTA JA YHDISTYKSET	28
Tiedonvälitys	28
Läänintaiteilijat	29
Yhteisöavustukset	30

MARKKINOINNISTA JA YHDISTYSTEN NÄKYVYYDESTÄ – ”Tästä täytyy kertoa muillekin”	30
YHTEISTYÖSTÄ JA VERKOSTOITUMISESTA – ”Yhdessä olemme enemmän”	33
Yhdistysten keskinäinen yhteistyö	33
Sponsorit	34
Muu verkosto	35
VIESTINTÄ - ”Luitko päivän lehden?”	37
Viestinnän strategioista.....	37
Mainonnan ja tiedottamisen keinoja	37
Printtimedia	39
Internet ja sosiaalinen media	40
APUA YHDISTYKSILLE – ”Minulla on asiaa. Kuka kuuntelisi?”	41
HISTORIAA JA TÄTÄ PÄIVÄÄ – ”Oi niitä aikoja”	42
VISIOITA – ”Edessä loistava tulevaisuus?”	44
YHTEENVETO – ”Matkailu avartaa”	46
LIITTEET.....	47
Yhdistysten yhteystiedot.....	47
Haastattelukysymykset.....	52
Lähdeluettelo.....	55

LUKIJALLE

Suomi on yhdistysten luvattu maa. Keski-Suomen maakunta ei ole poikkeus. Jokin saa meidät ihmiset liittämään voimamme yhteen ja ponnistelemaan kohti yhdessä määriteltyä tavoitetta. Yhdistystoiminta on kuulemma murroksessa; perinteisen organisoitumisen rinnalle nousee uusia, notkeampia tapoja järjestäytyä mielekkään tekemisen ympärille. Mutta: edelleenkin perustetaan uusia yhdistyksiä hallituksineen, vuosikokouksineen ja sääntöineen. Tärkeintä on, että liike ei lakkaa.

Keskisuomalaisilla kulttuuriyhdistyksillä ja Keski-Suomen taidetoimikunnalla on yhteinen tavoite: edistää alueemme taide-elämää ja kulttuuria. Taidetoimikuntaa kiinnostaakin millaisia taide- ja kulttuuriyhdistyksiä maakunnassamme on, millaisia tarpeita niillä on ja miten toimikunta voi palvella paremmin näitä yhteis(ty)öasiakkaitaan. Taidetoimikunnan tehtäviin kuuluu jakaa avustuksia yhteisöille opetus- ja kulttuuriministeriön toimikunnalle osoittamista veikkausvoittovaroista. Tämän palvelun lisäksi taidetoimikunta voisi tehdä muutakin. Mutta mitä? Päätimme aloittaa kartoitustyön ottamalla yhteyttä meiltä tapahtumien toteuttamiseen avustusta hakeneisiin yhdistyksiin. Kutsuimme itsemme kylään tai pyysimme toimijoita tapaamiseen toimistollemme ja aloitimme tutustumisen.

Tämä julkaisu kokoaa käydyt keskustelut, esittelee osan keskisuomalaisia kulttuuriyhdistyksiä ja ihmisiä niiden taustalla, kertoo toiminnan huippuhetkistä ja haasteista ja asettaa myös uusia tavoitteita keskisuomalaisen vapaan kulttuurikentän kehittämiseksi. Taidetoimikunnan haasteena on olla tulevaisuudessa entistä tehokkaampi kulttuurin tekijöiden ja kulttuurin tukijoiden verkottaja ja verkostoija. Näin saamme pidettyä pohinaa yllä koko maakunnan alueella. Tutustuminen on alussa ja sitä kannattaa jatkaa.

Suomi on edelleenkin yhdistysten luvattu maa. Pidetään huoli siitä, että niin on vastakin.

Suuri kiitos sienineuvoja YTM Jussi Haataiselle tämän raportin ryöppäämisestä, lämpimistä lämpimin kiitos kaikille yhdistyksille, joihin meillä oli mahdollisuus tutustua, iso käsi myös yhteistyökumppaneille raportin takana: Keski-Suomen yhteisöjen tuki ja Humanistinen ammattikorkeakoulu sekä erityiskiitos autottomien ukkojen kyyditsijälle ja haastattelijakollegalle Annamari Maukoselle.

Jyväskylässä 19.1.2011

Ilkka Kuukka

ma. pääsihteeri

Keski-Suomen taidetoimikunta

Vuoden 2009 keväällä Keski-Suomen taidetoimikunnassa alkoi viritä ajatus kulttuuriyhdistysten haastattelemisesta. Kolmannella sektorilla tapahtuu paljon mielenkiintoista ja tuota toimintaa haluttiin tarkastella tarkemmin.

Allekirjoittanut aloitti työt taidetoimikunnassa tammikuussa 2010. Tuolloin aloitettiin ympäri Keski-Suomea suuntautuvan haastattelukierroksen suunnittelu. Pyrkimyksenä oli avata suora keskusteluyhteys kulttuuriyhdistysten ja taidetoimikunnan välillä.

Varsinaisten haastattelujen lisäksi eri paikkakunnilla järjestettiin toimijatapaamisia, joiden pääasiallisena tarkoituksena oli avata yhteistyön mahdollisuuksia paikallisesti. Järjestelyvaiheessa huomattiin kuinka tärkeää on yksittäisten aktiivisten ihmisten panos. Tarmokas kulttuurisihteeri tai hyvät kontaktit omaava järjestöihminen pystyi järjestämään mittavan joukon toimijoita saman pöydän ääreen lyhyelläkin varoitusaajalla.

Jyväskylässä 25.1.2011

Jussi Haatainen

Tutkimusassistentti

Keski-Suomen taidetoimikunta

AINEISTO

Ensimmäinen haaste haastateltavia yhdistyksiä valittaessa oli yhdistysten suuri määrä. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n tekemän selvitystyön mukaan Keski-Suomessa on väljästi määriteltynä 1111 kulttuuriyhdistystä. (Majasaari & Grönqvist 2007). Kaiken kaikkiaan saman selvitystyön mukaan Keski-Suomessa on 6944 yhdistystä. Taidetoimikunnan haastattelukierrokselle oli tarpeen valita taidetoimikunnan oman toiminnan kannalta tärkeät yhdistykset. Yhdistysten valinnan pohjana käytettiin tietoja taidetoimikunnalta avustusta hakeneista yhteisöistä vuosilta 2008-2010. Tämän lisäksi haluttiin haastatella järjestöjä, jotka tuottavat kulttuuritapahtumia Keski-Suomeen. Kaikkein isoimmat organisaatiot kuten Jyväskylän Kesä jäivät tarkastelun ulkopuolelle. Keski-Suomen vilkas harrastajateatterikenttä jäi myös vähälle huomiolle. Suunnitelmissa on kokonaan oman selvitystyön tekeminen harrastajateatterikentästä. Vaikka joitakin keskeisiä toimijoita puuttuukin aineistosta, antaa se silti melko kattavan kuvan Jyväskylän ja Keski-Suomen maakunnan kulttuurielämästä yhdistyssektorilla.

Seuraavassa taulukossa on esitetty haastateltujen kulttuuriyhdistysten jakautuminen paikkakunnittain ja taiteenaloittain.

	Musiikki	Yleiset Kulttuuri- tapahtumat	Teatteri	Kuvataide	Tanssi	Elokuva	Sanataide	Sirkus	Kirjallisuus
Hankasalmi	2								
Joutsa				1					
Jyväskylä	4	4	2		2	1	1	1	1
Jämsä				1					
Keuruu				1					
Korpilahti	1		1						
Kuhmoinen		1							
Laukaa	1		1						
Multia		1							
Saarijärvi			1						
Viitasaari	2								
Uurainen	1								
Äänekoski	1								

Lopullisiin haastatteluihin valikoitui 32 yhdistystä. Näistä suurin osa oli musiikkitapahtumia järjestäviä yhdistyksiä (12 kpl). Seuraavaksi suurimpina yhdistysryhminä tulivat yleisiä kulttuuritapahtumia järjestävät yhdistykset (6 kpl), teatteriyhdistykset (5 kpl), kuvataideyhdistykset (3 kpl) ja tanssiyhdistykset (2kpl). Lisäksi yksittäisiä yhdistyksiä haastateltiin elokuvan, sirkuksen, sanataiteen ja kirjallisuuden aloilta.

Haastattelukysymykset olivat kaikille yhdistyksille samat, mutta haastattelu oli sikäli vapaamuotoinen, että yhdistykset saivat itse päättää minkälaisella kokoonpanolla haastatteluun tulivat. Tavallisin haastattelumuoto oli yksilöhaastattelu. Välillä haastattelimme myös kahta tai kolmea ihmistä samaan aikaan.

HAASTATTELUPROSESSISTA

Ennen haastattelua yhdistyksille lähetettiin tiedot haastattelun teemoista. Vaikka kysymykset oli laadittu etukäteen valmiiksi, pyrimme pitämään itse haastattelutilanteen avoimena uusille oivalluksille, keskustelulle ja mieltä painaville asioille. Keskusteluyhteyden avaaminen oli koko ajan tavoitteenamme ja yhdistysväen kielen kannat aukesivatkin hyvin viimeistään siinä vaiheessa kun nauhuri laitettiin pois päältä.

Yhdistysten persoonallinen tapa hoitaa asioita välittyi haastatteluihin hyvin. Kysymyspatteristo oli onnistunut sikäli, että ”mitä tämä tarkoittaa” kysymyksiä tuli vähän. Haastattelu oli luonteeltaan yleisluonteinen ja kysymykset painottuivat tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin. Haastattelun aluksi kysyimme myös yhdistyksen historiassa. Tämä kohta sai luonnollisesti enemmän painoarvoa vanhemmilla yhdistyksillä.

Kiertäessämme ympäri Keski-Suomea saimme myös samalla nähdä minkälaisissa tiloissa keskisuomalaista kulttuuria tehdään. Haastattelupaikan löytäminen oli välillä hankalaa ja saimme näin kokea käytännössä tilaongelman todellisuuden. Usein haastattelut tehtiin kirjastolla tai kunnan tiloissa kuten esimerkiksi museossa tai kunnantalolla.

Kaikki haastatteluun valitut yhdistykset lupautuivat mielellään kertomaan yhdistyksen asioista. Joukosta erottui muutama erityisen aktiivinen yhdistys, mutta voidaan sanoa, että yhdistykset osoittivat muutoin aika lailla yhtäläisen voimakasta kiinnostusta haastattelua ja taidetoimikuntaa kohtaan. Myös haastattelun tuloksista raportointia ja mahdollisia myöhempiä tapaamisia sekä

julkaisuja pidettiin tarpeellisina ja mielenkiintoisina. Haastattelukierroksen ja sitä seuraavan yhteistapaamisen odotettiin poikivan yhdistyksille muun muassa uusia yhteistyön mahdollisuuksia ja lisää näkyvyyttä keskisuomalaisen kulttuurin kentällä.

AKTIIVISET TOIMIJAT – ”Ei näitä hommia kukaan muu hoida”

Yhdistystoiminta lepää usein muutaman aktiivisen henkilön varassa. Haastatteluissa tuli hyvin usein esiin se seikka, että yhdistyksen tärkeimmät voimavarat istuivat pöydän toisella puolella vastaamassa kysymyksiin. Yhdistyksissä toimii toki paljon väkeä, mutta varsinaisen toiminnan pyörittäminen on usein muutaman aktiivin kontolla. Nämä ihmiset istuvat tavallisesti yhdistyksen hallituksessa puheenjohtajan ja/tai sihteerin paikalla. Tapahtumatuotannossa taiteellisen johtajan paikka on keskeisellä sijalla.

Yhdistyksissä tärkeissä asemissa olevat henkilöt kokevat oman tekemisensä usein eräänlaisena kutsumuksena. Nämä kutsumustyöntekijät ovat iältään yleensä vähintään keski-ikäisiä. Samaan aikaan yhdistyksiin halutaan mukaan nuorempaa väkeä. Toki poikkeuksiakin löytyy. Mm. Keski-Suomen Sanataideyhdistys Rapina ry ja Circus Uusi Maailma ovat nuoria yhdistyksiä, joiden jäsenkunta on nuorta ja aktiivista. Yläkaupungin Yö ry puolestaan työllistää mittavan määrän vapaaehtoisia tapahtuman ajaksi. Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry:n jäsenillä on puheenjohtajansa mukaan voimakas halu olla mukana toiminnassa vapaaehtoisina.

Merkille pantavaa on se, että yhdistysaktiivit tekevät lähes poikkeuksetta työtään yhdistyksen hyväksi saamatta siitä mitään rahallista korvausta. Väsymystä tähän asiantilaan oli aistittavissa ja muutamat yhdistykset palkkaisivatkin mielellään puoli- tai kokopäiväisen työntekijän pyörittämään yhdistyksen toimintaa. Sopivan kulttuurituottajan löytäminen ja palkkaaminen oli suunnitelmissa ainakin Haihatus ry:llä, Circus Uusi Maailma ry:llä ja Yläkaupungin Yö ry:llä. Keski-Suomen taidetoimikunta voi auttaa yhdistyksiä hakuprosessissa välittämällä tietoa kulttuurituottajista, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan yhdistyssektorilla.

Useat yhdistysaktiivit ovat olleet mukana pyörittämänsä yhdistyksen toiminnassa jo vuosia – jotkut jopa vuosikymmeniä. Yhdistystoiminnan veteraaneja syvähaastatteleamalla voidaan saada arvokasta tietoa keskisuomalaisen yhdistyselämän historiasta. Yksi tapa toteuttaa tällainen tutkimus olisi antaa vinkki lopputyön aiheesta jollekulle kolmannelle sektorista kiinnostuneelle gradun tekijälle kulttuuripolitiikan laitokselle tai ammattikorkeakoulun opiskelijalle.

Yhdistystoiminta tapahtuu perinteisesti paikallisissa ympyröissä. Muutamat yhdistykset ovat onnistuneet houkuttelemaan jäseniä myös muualta. Art Hysteria ry on kerännyt Saarijärveltä lähtöisin olevia taiteilijoita takaisin paikkakunnalle. Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry puolestaan kerää

ympäristötaiteista kiinnostuneita taiteilijoita eri puolelta Suomea (pääosin Helsingistä) Jämsänjoen rannoille.

TAPAHTUMISTA – ”Keski-Suomessa tapahtuu”

Moni keskisuomalainen kulttuuriyhdistys on saanut alkunsa tapahtumasta. On ollut niin, että joukolla ihmisiä on ollut halu järjestää tapahtuma ja jossain vaiheessa on huomattu, että tapahtuman järjestäminen käy kätevimmin perustamalla yhdistys. Osalla yhdistyksiä toiminta on laajentunut käsittämään myös muuta, mutta alkuperäinen päätapahtuma on niilläkin pysynyt samana. Tapahtumat ovat kasvaneet vanhetessaan. Miltei kaikki haastattemamme tapahtumajärjestäjät kertoivat yleisömäärien kasvaneen vuosien saatossa. Niin kuin yhdistystoiminnassa yleensäkin, on tapahtumaa ollut useimmiten suunnittelemassa muutaman aktiivisen ihmisen ydinjoukko. Nämä ihmiset ovat olleet aktiivisia yhdistyksen muussakin toiminnassa. Vuosien varrella toimintaan on saatu mukaan uusia ihmisiä (vanhemmat yhdistykset). Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että tapahtumien järjestäminen ja aktiivisen kulttuuriyhdistystoiminnan pyörittäminen tapahtuu pienellä joukolla. Tavallisesti aktiivisen ydinjoukon koko on 2-5 ihmistä.

Tapahtumien järjestäminen on se liima, joka pitää yhdistystoimintaa kasassa. Työn tekeminen yhteisen konkreettisen päämäärän eteen yhdistää ihmisiä. Tapahtuman kautta järjestävä taho saa toiminnalleen näkyvyyttä ja useimmissa tapauksissa myös sponsorirahoitusta tapahtumalle. Vaikka toiminnan primus motoreina toimii vain pieni joukko ihmisiä, osallistuu tapahtuman toteuttamiseen suuri joukko vapaaehtoisia. Vapaaehtoisten määrä vaihtelee pienempien tapahtumien muutamasta kymmenestä Keitelejäzzin ja Yläkaupungin Yön noin sataan vapaaehtoiseen. Myös Jelmury pyörittää ympärivuotista toimintaa pitkälti vapaaehtoisvoimin.

Musiikkitapahtumat

Haastatellut musiikkitapahtumia järjestävät yhdistykset pitivät tavoitteenaan tarjota korkealaatuista musiikkia paikallisille ihmisille. Osalla yhdistyksiä kohderyhmänä olivat selkeästi nuoret, osa taas järjesti tapahtumaa ajatuksenaan koota samanhenkisiä ihmisiä laajemmaltakin alueelta kuuntelemaan tietyn genren mukaista musiikkia. Kaikille musiikkitapahtumia järjestäville yhdistyksille oli tärkeää vahvistaa tapahtumapaikkakunnan identiteettiä kulttuuripaikkakuntana ja tarjota elämyksiä paikallisille ihmisille.

Hankasalmen Elävän Musiikin Yhdistys HELMU ry:n järjestämä Hertturock on teini-ikäisille ja nuorille suunnattu tapahtuma, jonka tarkoituksena on myös tarjota esiintymistilaisuuksia paikallisille

bändeille. Tapahtuman konseptina on ollut tuoda Hankasalmelle esiintymään yksi isompi nimi muualta Suomesta muiden bändien ollessa paikallisia tai lähialueiden nousevia kykyjä.

Musiikkiyhdistys KLINT ry:n järjestämä Kuukkarock kerää rockväkeä Uuraisille. Myös Kuukkarock toimii uusien bändien ponnahdusalueena, kun yleisöä on houkuttelemassa jokin nimekkäämpi esiintyjä. Musiikkiyhdistys KLINT ry oli alun perin yhden bändin, KLINTin, ympärille rakentuva yhdistys, mutta myöhemmin toimintaan on tullut mukaan myös muita bändejä.

Äijälän musiikkiyhdistys Route 637 ry:n järjestämä Puimuriblues on muutaman aktiivisen ihmisen ja kyläläisten talkooväen voimannäytös. Paikallisen identiteetin ja kylähengen nostattamisen idea on tapahtumassa vahvasti läsnä. Ideana on, että Laukaan Äijälän kylälläkin tapahtuu välillä jotain kulttuurisesti merkittävää. Vuonna 2010 yhdistys toteutti tuon tavoitteen järjestämällä kylälle lastenmusiikkitapahtuma Puimurinmunan.

Korpilahden Musiikkiyhdistyksen järjestämä Satamablues puolestaan rakentuu satamamiljöön ympärille. Veneilevä kansa on aina ollut tärkeä osa tapahtuman kohdeyleisöä. Satamablues on esimerkki tapahtumasta joka kerää samanmielisiä ihmisiä blues genren ympärille. Tapahtuman ohjelmisto on bluesvoittoista. Suuria joustoja suuremman yleisön mieltymysten mukaan ei ole tehty. Tapahtumasta vastaava musiikkiyhdistyksen puheenjohtaja Pekka Näkki kertoi haastattelussa, ettei tapahtumaa edes haluta kasvattaa liian isoksi. Osaltaan tapahtuman koon niin Satamabluessin kuin muidenkin tapahtumien suhteen sanelee sponsorirahoituksen määrä.

Naamat on Muuramessa järjestettävä underground-henkinen festivaali, joka sai alkunsa yksityisten ihmisten järjestämänä vuonna 2000. Tapahtumaa on vuodesta 2002 lähtien järjestänyt Naamat ry, jonka hallitukseen kuuluu vain kolme jäsentä. Naamat ry:n toiminnan isot langat ovat tiukasti hallituksen käsissä. Naamoilla on maine ei-kaupallisena festivaalina ja tuosta maineesta halutaan myös pitää kiinni. Esimerkiksi tapahtuman pääsylippujen hinnat ovat muihin festivaaleihin verrattuna ”naurettavan alhaiset”, eikä myöskään kaljatuopista tarvitse pulittaa viittä euroa. Naamoilla on perinteisesti ollut oma persoonallinen linjansa artistivalinnoissa. Naamoille tullaan ensisijaisesti hyvän tunnelman takia. Esimerkiksi tämän vuoden liput myytiin loppuun ennen kuin esiintyjistä oli vielä mitään tietoa. Järjestäjien mukaan Naamat on festarin ja kotibileiden sekoitus. Yhdistyksen aktiivit kiittelevät festarin saamaa suurta huomiota mediassa. Naamojen saama julkisuus on hyvä esimerkki siitä, miten pitkälle voi päästä, kun idea on uniikki ja tapahtuma toteutetaan oman maun mukaisesti kuvia kumartelematta.

Jelmu ry:n järjestämä musiikkitoiminta erottuu joukosta, koska tapahtumia järjestetään säännöllisesti ympäri vuoden. Vuoden mittaan tapahtumia on nykyisellään kaiken kaikkiaan noin 130, joista suuren osaan myös alaikäisillä on mahdollisuus päästä osallistumaan. Jelmun toiminnanjohtaja Jonna Paananen ja hallituksen puheenjohtaja John Pajunen halusivat nostaa Lutakko Liekeissä tapahtuman

tarkemman tarkastelun kohteeksi. Lutakko Liekeissä on yhden päivän tapahtuma, joka antaa paikallisille bändeille esiintymismahdollisuuksia. Tapahtumassa esiintyy myös sekä ulkomaisia että muita kotimaisia esiintyjä. Tapahtuman kautta Lutakon toiminta levittäytyy myös varsinaista tanssisalia ympäröiville piha-alueille. Lutakko Liekeissä tapahtumassa kiteytyvät Jelmun toiminnan perusarvot: tasa-arvo, yhteisöllisyys ja toiminnan suuntaaminen myös alaikäisille nuorille. Tomi Tuomaalan kirjoittama Tanssisali Lutakon 20-vuotisjuhlakirja Schaumaninkatu 3 - Tanssisali Lutakko 1990-2010 ilmestyi Lutakon juhluvuoden 2010 kunniaksi.

Keitele jazzilla on Äänekoskella pitkät perinteet. Tapahtuma alkoi 1980-luvulla hyvin pienimuotoisena muutaman aktiivisen jazzihmisen järjestämänä, mutta on vuosien varrella kasvanut yhdeksi merkittävimmistä suomalaisista jazz-festivaaleista. Tätä nykyä festivaali on nelipäiväinen. Kahden ensimmäisen päivän pop-voittoisemmalla tarjonnalla rahoitetaan kahden viimeisen päivän (rankempi) jazz. Viime vuosina festivaali on kerännyt vuosittain vajaat 6000 kävijää. Tapahtuman toteutuksesta vastaavia tekijöitä innoittaa rakkaus jazziin. Äänekosken Jazz ry:n tehokaksikko Kalevi Plattonen (pj.) ja taiteellinen johtaja Pentti Ronkanen totesivat pilke silmäkulmassaan, että toimintaa jaksaa vuodesta toiseen, kun saa aika ajoin buukattua jonkin suosikkiartistinsa festivaalille. Molemmat miehet ovat olleet toiminnassa mukana jo pitkään. Sukupolvenvaihdos Keitele jazzin järjestäjäpuolella olisi heidän mukaansa jo toivottava. Aktiivisten, osaavien ja ennen kaikkea innokkaiden paikallisten ihmisten löytäminen ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista. Niinpä Plattonen ja Ronkanen ovat jatkaneet festivaalin järjestelyn johdossa ”vuosi kerrallaan” -periaatteella.

Traktorijatit on yksi esimerkki pieneltä kylältä ponnistavasta musiikkitapahtumasta. Tapahtumaa järjestetään Viitasaaren Suovanlahden kylällä. Traktorijatienkin tapauksessa muutaman aktiivisen ihmisen joukko päätti laittaa pystyyn musiikkitapahtuman kylälle. Alusta asti ajatuksena oli järjestää musiikillisesti korkeatasoinen tapahtuma, jossa olisi tarjontaa niin jazzista kuin vähän kevyemmästäkin musiikista pitäville. Traktorijatien pääesiintyjänä ovat toimineet suomalaiset kärkipään artistit. Myös jazzia tapahtumassa kuullaan, mutta kontrasti muuhun ohjelmistoon nähden ei ole niin voimakas kuin Keitele jazzissa. Traktorijatien puuhamies Ari Raiskio kehui haastattelussa moneen otteeseen tapahtuman rentoa tunnelmaa. Myös tapahtuman taloudellinen merkitys Suovanlahden kylälle ja Viitasaarelle on merkittävä. Traktorijatit ry elävöittää Suovanlahden kylää kulttuurisesti. Tapahtuma on tärkeä myös alueen kesämökkiasukkaille.

Blues live! -tapahtumaa on järjestetty Jyväskylässä vuodesta 1981 lähtien. Hessu Heinosen panos tapahtuman järjestelyissä on ollut merkittävä. Mikään yhden miehen yhdistys ei Blues Live! ry kuitenkaan ole, vaan sillä on aktiivisesti toimiva hallitus. Blues Live! -tapahtuma syntyi aikoinaan vastaamaan bluesmusiikin tarjonnan puutteeseen kaupungissa. Festivaali järjestetään perinteisesti syksyllä sisätiloissa. Yleisömäärä on ollut vaihteleva (hyvinä vuosina n. 1000 + ilmaistapahtumien yleisö) ja yhdistyksen jäsenet joutuvat tekemään töitä tapahtuman rahoituksen kanssa. Blues Live:llä on vakiintunut paikka kaupungin musiikkitarjonnassa ja on huomattavaa, että festivaalilla on vierailut

useita maailmanluokan artisteja. Lokakuussa järjestettävän festivaalin lisäksi yhdistys pyörittää ympärivuotista konsertti- ja jamitoimintaa. Erikseen voi mainita erittäin suosittuun bluesristeilyn toistasataa vuotta vanhalla Suomi-laivalla. Risteily on järjestetty jo 22 kertaa.

Kihveli Soikoon on raikas skiffle-musiikkiin keskittyvä festivaali Hankasalmen alueella. Tapahtuma on kasvanut siten, että viime vuosina yleisömäärä on liikkunut 5500-6000 välillä. Tapahtuman ohessa järjestetään kursseja ja ne mukaan lukien tapahtuma on miltei viikon mittainen. Varsinainen musiikkitapahtuma kestää kolme päivää. Niin yleisö, järjestäjät kuin artistitkin kehuvat tapahtuman välitöntä tunnelmaa. Jotkut artistit ovat kokeneet tapahtumamiljöön sangen eksoottisena. Tapahtumaa järjestävän Kihveli Soikoon ry:n näkökulmasta asiat helpottuivat, kun tapahtumapaikkana toimiva Hankasalmen vanha asema siirtyi yhdistyksen omistukseen.

Musiikin aika on positiivisessa mielessä outo lintu keskisuomalaisten musiikkitapahtumien joukossa. ”Kuinka uuden musiikin festivaalia voidaan järjestää näin kaukana pääkaupunkiseudusta?” kysyy monen vieraan ohessa toisinaan myös toiminnanjohtaja Minna Huuskonen. Musiikin aika onkin saanut alkunsa muutaman ennakkoluulottoman ihmisen päänäpistä. Alkuun hyvin pienimuotoisena järjestetty tapahtuma on kasvanut kymmenien artistien ja ajoittain jopa 5000 vieraan festivaaliksi. Viitasaaren luonnonkaunis ympäristö tarjoaa elämyksiä musiikista nauttimaan tulleille niin ulkomaisille kuin kotimaisillekin festivaalivieraille. Suomessa on kolme merkittävää uuden musiikin festivaalia, joista Musiikin aika on ainoa joka vuosi järjestettävä.

Yleiset kulttuuritapahtumat

Yläkaupungin Yö sai alkunsa vuonna 1992 Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan piirissä. Ideana oli järjestää poikkitaiteellinen pääsymaksuton kaupunkifestivaali. Samana keväänä perustettiin Yläkaupungin Yö ry, joka alkoi järjestää Helsingin Taiteiden yöstä vaikutteita saanutta tapahtumaa. Idea osoittautui toimivaksi ja edulliseksi toteuttaa. Alun perin tapahtuma oli pienimuotoinen muutaman tuhannen osallistujan ja parin sadan esiintyjän festivaali. Nykyisin Yläkaupungin Yö kerää 10000 - 15000 kävijän joukon ja festivaalilla esiintyy 900 - 1000 taiteilijaa. Tapahtuma on leimallisesti paikallinen ja talkoohenkinen.

Yläkaupungin Yö on paraatiesimerkki kulttuuriväen yhteisestä voimannäytöstä. Tapahtuman toteutukseen osallistuu yli sata vapaaehtoista vuosittain. Ilman tätä talkooväen työpanosta ei tapahtumaa voitaisi viedä läpi ainakaan nykyisessä laajuudessaan. Vapaaehtoisia motivoi halu olla mukana toteuttamassa tapahtumaa. Yläkaupungin Yö on saanut rennon ja mielenkiintoisen tapahtuman maineen. Vapaaehtoiset tulevat mielellään mukaan järjestämään poikkitaiteellista kaupunkifestivaalia. Yläkaupungin Yö on muodostunut myös erityisen tärkeäksi tapahtumaksi paikallisille taiteentekijöillä ja -harrastajille, sillä se tarjoaa esiintymismahdollisuuksia uusille kyvyille.

Tapahtuma on vakiinnuttanut paikkansa keskisuomalaisessa kulttuurikentässä. Yleisö osaa jo odottaa tapahtumaa ja joka vuosi sille tarjotaan myös jotain uutta. Viime vuosina Yläkaupungin Yö on rakentunut vuosittain vaihtuvan teeman ympärille. Vuonna 2010 teemana oli ruokakulttuuri.

Yläkaupungin Yö ry:n puheenjohtaja Markus Latvala tiivistää tapahtuman idean sanoihin ”pro alakulttuuri.” Talkootyöllä saadaan aikaan mittavia säästöjä, mutta Latvala mainitsee, että kokoaikaisen tuottajan palkkaamisesta olisi tapahtumalle hyötyä etenkin sponsorien hankkimisessa. Myös tapahtuman kehittämistyö jää nykyisillä resursseilla vähemmälle huomiolle. Latvala ja Yläkaupungin Yö ry:n tuottaja Janika Kerttula ovat molemmat osa-aikaisina tuottajina myös Nordic Glory Festival ry:ssä. Kahdessa yhdistyksessä toimiminen on sujunut ongelmitta, mutta lisäresurssi Yläkaupungin Yö tapahtuman tuottamiseen ei Latvalan mukaan olisi silti pahitteeksi.

Multiaista Satoa tapahtuma syntyi 1990-luvun lopulla Multialla muutaman aktiivisen kulttuuri-ihmisen ideasta. Tapahtumaa hallinnoimaan perustettiin Multiaista Satoa ry, joka on edelleen paikkakunnan ainoa kulttuuriyhdistys. Toisaalta tapahtuman toteutuksessa on mukana useita tahoja siten, ettei aina voi sanoa, mikä on varsinainen toimija. Multiaista Satoa toteutettiin aluksi yhdeksänpäiväisenä, mutta on sittemmin vakiintunut noin viikon mittaiseksi kylätapahtumaksi. Multiaista Satoa ry:n puheenjohtaja Satu Olkkonen tähdentää tapahtuman olevan luonteeltaan kylätapahtuma – ei festivaali. Koko kylä on mukana tapahtuman järjestämisessä ja miltei kaikilla tapahtumassa esiintyvillä taiteilijoilla on jonkinlainen kytkös tapahtumapaikkaan, Multiaan. Nykyisellään tapahtuma kerää 6500-9500 hengen yleisön riippuen siitä millaista ohjelmaa kunkin vuoden Sato tarjoaa. Multiaista Satoa hengittää kylässä ja kyläläisistä. Ideana on aktivoida ihmisiä mukaan toimintaan. Tapahtumassa pyritään tekemään raikkaita avauksia. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi uimahyppykilpailu, jonka vanhin osallistuja oli 80-vuotias, ja tapahtuman vakio-ohjelmistoon kuuluva vauvasta vaariin-osio, jonka ideana on tarjota kulttuuria kaikenikäisille. Merkille pantavaa on myös se, että esim. alkoholi ei ole tapahtumassa merkittävässä roolissa. Tapahtumat ovat pääosin pääsymaksuttomia tai niissä on vain pieni pääsymaksu. Joskus tapahtumaan on otettu nimekkäämpi esiintyjä, jonka keikasta saaduilla pääsylipputuloilla on pystytty paikkaamaan kassavajetta. Yksi tällainen oli jyvaskyläläinen Seminaarimäen mieslaulajat. Olkkonen kertoo ylpeänä, kuinka hän on Multiaista Satoa ry:ssä toimiessaan huomannut, että laadukas taide voi tapahtua pienelläkin paikkakunnalla ja vieläpä sivukylällä. Arvo voi tarkoittaa muutakin kuin rahallista arvoa, ja ihmisten oma tekeminen luo onnellisuutta.

Vaajakosken Kohinat ry pitää yllä paikallisen VPK:n juhlista alkunsa jo vuonna 1924 saanutta juhlerinnettä. Nykymuotoisia Kohinoita on järjestetty Vaajakoskella vuodesta 1980 lähtien. Kohinat on markkinoiden ympärille rakennettu tapahtuma. Vuosien saatossa Kohinoilla on esiintynyt Junnu Vainion ja Leo Lastumäen kaltaisia tähtiä. Palokunnan talolla ja Urheilutalolla järjestettävät tanssit

ovat tärkeä osa tapahtumaa. Viime vuosina Kohinat on päätetty komeaan ilotulitukseen. Tapahtuman järjestelytoimikunta valitsee joka vuosi merkittäväksi katsomansa Vaajakoskelaisen, joka kastetaan vuoden kohisijaksi. Vuoden 2010 kohisijaksi valittiin Puttipaja Oy:n toimitusjohtaja Terttu Kilpinen. Vaajakosken Kohinat ry on eräänlainen sateenvarjojärjestö, joka kokoaa paikallisia toimijoita yhteen. Kohinoiden järjestelyissä on mukana useita yhdistyksiä. Yhdistyksillä on myös yhteinen toimitila, Liekkilä, joka on Liekkilän kannatusyhdistyksen hallinnoima, mutta kaikkien sen jäsenjärjestöjen yhteiskäytössä. Vaajakoskelaisten kulttuuriyhdistysten välinen yhteistyö on malliesimerkki yhteisen päämäärän ja jaetun toimitilan yhdistävästä voimasta. Täytyy kuitenkin muistaa, että myös näitä yhdistyksiä pyörittää muutaman aktiivisen joukko.

Kuhmoisten kulttuuriyhdistys ry järjestää Kuhmoinen Kuhtuu -kulttuuriviikkoa. Tapahtuma on suunnattu niin paikkakuntalaisille kuin kunnan kesäasukkaillekin. Haastattelimme yhdistyksen aktiivijoukkoa Pentti Ilveskoskea, Jorma K. Lehtosta ja Sohvi Koskista. He kertoivat, että Kuhmoinen Kuhtuu on profiloitunut nimenomaan kuntalaisten ja kesäasukkaiden välisen tapaamisen areenana. Tapahtuman pitkä, 1980-luvulle asti juontava historia auttaa markkinoinnissa ja valmistelutyössä. Myös Kuhmoisista osataan odottaa jokakesäistä tapahtumaa. Kulttuuriviikon tarjonta oli aiempina vuosina musiikkipainotteinen. Nykyisin tapahtuma tarjoaa musiikin lisäksi myös teatteria ja sanataidetta. Tärkeä osa kulttuuriviikkoa ovat myös Riihigalleriassa järjestettävä taidenäyttely ja keskustelufoorumina ja tapaamispaikkana toimiva toritapahtuma.

Muut kulttuuritapahtumat

Tanssin Aika on Jyväskylässä järjestettävä tanssin festivaali. Tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2006. Tanssitaiteen läänintaiteilija Ismo-Pekka Heikinheimo on festivaalin isä. Hän on toiminut festivaalin taiteellisena johtajana viiden vuoden ajan. Tanssin aika on viisivuotisen historiansa aikana kehittynyt tunnetuksi festivaaliksi, jonne on yhä helpompi saada esiintyjä tähdistä uusiin debytoijiin. Festivaalilla on ollut vuosien saatossa osa-aikaisia avustajia hoitamassa festivaalin tiedotusta ja koordinointia. Festivaalin taiteellisena johtajana toimiminen on ollut osa tanssin läänintaiteilija Heikinheimon toimenkuvaa ja Keski-Suomen taidetoimikunta on tarjonnut toimistotilan festivaaliorganisaation käyttöön. Vuonna 2010 festivaalilla oli 18 esitystä, joista 10 ensi-iltoja. Vuonna 2009 perustettu Tanssin Aika ry jatkaa Tanssin-idea ry:n tekemää merkittävää työtä keskisuomalaisen tanssin näkyvyyden ja Tanssin aika -festivaalin hyväksi. Tähän saakka yhdistyksen toiminta on keskittynyt festivaalin järjestämiseen, mutta yhdistys suunnittelee myös esitysten, luentojen ja koulutusten järjestämistä. Yhdistys on kerännyt mukaan toimintaansa pienen ydinjoukon, joka on verkostoitunut hyvin tanssin kentällä.

Arktisen Upeeta on pohjoismaisen elokuvan festivaali, joka sai alkunsa naiselokuvafestivaalina vuonna 1997. Festivaalilla näytettiin siis aluksi vain naisten ohjaamia elokuvia. Festivaali ja sitä järjestävä Nordic Glory Festival ry sai mediassa heti huomiota ja tapahtumasta muodostui jokavuotinen. Naisten tekemää pohjoismaista elokuvaa esittelevälle festivaalille oli ilmiselvästi olemassa tilaus. Vuodesta 2008 alkaen Arktisen Upeeta on esitellyt myös pohjoismaisten miesohjaajien tuotantoa. Nordic Glory Festival ry järjestää Arktisen Upeeta tapahtumassa myös elokuvakilpailun, jossa ammattilaisilla ja opiskelijoilla on oma sarjansa. Yhdistys haluaa tuoda opiskelijoiden töitä esille ja tehdä yleisökasvatusta. Festivaalilla on esillä elokuvan kaikki lajityypit dokumenttejä ja animaatiota myöten. Festivaalin pääsyliput on pidetty edullisina ja lisäksi tapahtuman houkuttavuutta on lisätty yleisöäänestyksellä, arvonnalla ja palkinnoilla. Pohjoismaisen elokuva tuntuu kiinnostavan yleisöä paljon. Esimerkiksi vuonna 2009 yleisömäärä oli 1200 kävijää.

PROJEKTEISTA – ”Hei mulla on visio!”

Etenkin uusilla, vasta perustetuilla yhdistyksillä tyypillinen toiminnan muoto on projektitoiminta. Yleensä projekteihin liittyy kiinteästi siihen saatu erillinen rahoitus, jonka varassa projekti toteutetaan. Projektimuotoinen toiminta tuntuu olevan tehokasta ja uutta aktiivisuutta aikaansaavaa. Samaan aikaan yhdistykset kamppailevat kuitenkin perustoimintansa rahoitukseen liittyvien ongelmien parissa.

Yhdistyksillä on pääosin positiivisia kokemuksia projektitoiminnasta. Alkuhankaluuksien jälkeen myös rahoituksen hakeminen sujuu yhdistyksiltä kivuttomasti. Osa yhdistyksistä kaipasi tosin apua avustushakemusten laatimiseen, samoin kuin muihinkin tuottajan toimenkuvaan liittyviin tehtäviin. Yhdistysten välisestä yhteistyöstä olisi varmasti hyötyä. Apurahoja saaneet yhdistykset voisivat antaa hyviä neuvoja (projekti)toimintaansa aloittaville yhdistyksille. Projektitoiminnan aloittamisessa yhdistykset voisivat hakea apua suoraan rahoitusta myöntäviltä tahoilta sekä myös esimerkiksi Keski-Suomen Yhdistysten Tuki ry:ltä, Keski-Suomen Taidetoimikunnalta ja Jyväskylän Humanistiselta ammattikorkeakoululta ja erityisesti sen kulttuurituottajalinjan henkilökunnalta ja opiskelijoilta.

Projektityö on välillä raskastakin työtä. Projektissa mukana olevat yhdistysten jäsenet kokevat usein antaneensa projektille sangen paljon. Takki voi projektin loppuessa olla tyhjä. Silti uusia projekteja halutaan hakea ja toimintaa kehitetään rahoittajan näkökulmasta suopeaan suuntaan. Projektit ovat tehokas tapa organisoida toimintaa, koska tekemisiä joutuu jäsentämään jo etukäteen rahoitusta haettaessa. Projektien toteutumista myös seurataan tiiviisti. Yhdistysten mahdollisista rahoituskanavista yhä suurempi osa on muuttunut viime vuosina suosimaan projektien rahoittamista

yleisrahoituksen kustannuksella. Kaikki yhdistykset eivät sopeudu helposti tähän muuttuneeseen tilanteeseen. Karkeasti ottaen voi sanoa, että vanhemmilla yhdistyksillä on vähemmän projektirahoitusta nuorempien yhdistysten ollessa alan suunnannäyttäjiä.

Vuonna 2005 perustetun Keski-Suomen Sanataideyhdistys Rapina ry:n toiminta on ollut alusta asti projektimuotoista. Yhdistys maksaa jäsenilleen korvausta sanataidepajaopetuksesta. Pajamuotoisen toiminnan tarkoituksena on tarjota laadukasta sanataiteen opetusta ympäri Keski-Suomea. Rapina onkin kiertänyt ”Pullopastia” -projektin puitteissa lähes jokaisessa Keski-Suomen kunnassa. Viime vuonna yhdistys sai päätökseen ”Mu(u)n mielestä – märehditään mediaa” -projektin sekä Suomen Kulttuurirahaston Myrsky-rahoituksen piirissä oleva ”Kartalla” -yhteistyöhankkeen. Tällä hetkellä Rapina toteuttaa Sanasilta-projektia, joka yhdistää ikäihmisiä ja alle kouluikäisiä sanataiteen keinoin. Rapina hakee koko ajan uusia projektirahoituksia. Rahoitusten saamista lienee helpottanut se, ettei Jyväskylässä ole muita sanataiteen alan yhdistystoimijoita.

Haihatuksen Henki ry:n perustajat Merja Metsänen ja Raimo Auvinen lähtivät rohkeasti hakemaan toiminnalleen EU-tukea. Heille näytettiin vihreää valoa, minkä jälkeen alkoi mahdoton paperisota. Hakemusta täytyi muokata rahoittajalle mieluisaan suuntaan, vaikka taustalla oleva perustoiminta pysyikin samana. EU:lta saadut rahat käytettiin Kulttuurin kiertotie -näyttelykiertueen valmistelu- ja markkinointikuluihin. Kulttuurin kiertotie -näyttelykiertueen toteutus vietiin läpi Suomen Kulttuurirahaston rahoituksen turvin. SKR:n kanssa operoiminen on ollut huomattavasti vaivattomampaa kuin EU-byrokratian, mutta Merja ja Raimo totesivat kuitenkin yhdestä suusta, ettei EU-rahoituksen hakeminen vastaisuudessa pelota heitä lainkaan.

Myös Loiskis ry on esimerkki yhdistyksestä, joka on saanut EU-rahoitusta ammattiorkesterin toimintaan heti alkuvuosista eli vuodesta 2000 lähtien. Loiskiksen tuottaja Arja Kautto kertoo, että yhdistyksen toiminnan alkuvaiheessa tehtiin hurja määrä konsertteja nimenomaan EU-rahoituksella. Toiminta oli hankemuotoista. Vuodesta 2003 alkaen Loiskis on kuulunut OPM:n teatteri- ja orkesterilain mukaisen valtionavun piiriin, mikä on harvinaista, koska tämä rahoitusmuoto on tavallisesti myönnetty isoille yksiköille, kuten sinfoniaorkestereille. Loiskis ry:n toiminta sai alkunsa muutaman aktiivisen ihmisen ideasta lähteä korjaamaan ammatillisen lastenmusiikkitarjonnan puutetta Suomessa. Loiskis on tullut tunnetuksi korkeatasoisesta ja monipuolisesta ohjelmistostaan. Perusorkesterissa soittaa 4 vakituista ammattimuusikkoa ja vierailijoita on noin 10-20 vuosittain. Loiskis on tehnyt jonkin verran keikkoja myös ulkomailla, mutta pääosin se keikkailee Suomessa. Keskimäärin toteutetaan 200 konserttia ja työpajaa vuosittain. Loiskiksella on myös omaa levytuotantoa ja se pyörittää lastenlevyjen nettikauppaa, jossa myydään pääasiassa pientuottajien laadukasta tuotantoa. Loiskis on toteuttanut toimintansa aikana lukuisia projekteja eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry on uusi, vuonna 2007 perustettu sirkustaidetta edistävä yhdistys. Yhdistys saa rahoituksensa esittämiskorvauksista, pääsylipputuloista, jäsenmaksuista, kurssimaksuista ja julkisista avustuksista. Suuri osa julkisesta rahoituksesta tulee projektirahoituksen muodossa. Yhdistys sai esimerkiksi vuonna 2010 Suomen kulttuurirahaston Keski-Suomen maakuntarahastolta apurahan Globally Wanted -nykysirkusesityksen valmistamiseen. Yhdistyksen tavoitteena on valmistaa vähintään yksi kokopitkä teos vuodessa. Lisäksi Circus Uusi Maailma toteuttaa pienimuotoisempia esityksiä ja järjestää kurssitoimintaa. Esitysten määrä on riippuvainen saatujen avustusten määrästä. Tällä hetkellä Circus Uusi Maailma tuntuu olevan hyvässä nosteessa ja se saa kohtuullisen hyvin julkista rahoitusta. Vuonna 2010 julkisilla avustuksilla katetaan noin puolet yhdistyksen menoista. Circus Uusi Maailma on laajentanut toimintaansa myös ulkomaille. Yhdistyksen puuhanainen Seija Hakkarainen kertoo vierailujen ulkomaisille festivaaleille olevan henkireikä, jonka voimalla hommaa jaksaa painaa eteenpäin. Circus Uusi Maailma on vierailut Venäjällä ja Saksassa. Tulevaisuuden suunnitelmissa on ainakin matka Bratislavaan, jossa nykysirkusta ei ole aiemmin ollut juuri esillä.

Tanssiteatteriyhdistys Kramppi toimi aluksi Jyväskylän Työväenteatterin alaisuudessa. Itsenäinen Tanssiteatteriyhdistys Kramppi ry perustettiin vuonna 2001. Kramppi vastasi tanssiteatterin puutteeseen jyväseudulla ja on edelleenkin ainoa tanssiteatteriin keskittyvä yhdistys Keski-Suomessa. Krampin toiminta on ollut aktiivista. Yhdistys toteuttaa vuosittain yhden suuremman produktion. Lisäksi Kramppi toteuttaa tilausteoksia ja järjestää kurseja. Vuonna 2010 Krampin ohjelmistossa oli suurproduktio Dracula. Teos yhdisteli menestyksekkäästi tanssia, musiikkia ja teatteria. Musiikin säveltämisestä ja ohjauksesta vastasi Antti Viitamäki. Dracula oli teatteriväen yhteinen voimanponnistus. Esityksessä oli mukana näyttelijöitä useasta eri harrastajateatterista. Oman lisämausteensa Draculaan toi esitystilana toimiva Finndomon talotehdas Säynäsalon teollisuusalueella. Dracula toteutettiin projektiluontoisesti ja siihen saatiin rahoitusta lipputuloista sekä sponsoritukena usealta yritykseltä. Tämän lisäksi projektiin haettiin apurajoja usealta taholta. Tanssiteatteriyhdistys Kramppi ry sai vuonna 2010 Keski-Suomen taidetoimikunnan jakaman Keski-Suomen taidepalkinnon.

Kulttuuriyhdistys Väristys ry:n ylläpitämä Kulttuuriklubi Siperia sai alkunsa EU:n nuoriso-ohjelma-aloitteesta. Nuorille suunnattuun taidepainotteiseen toimintaan oli paljon tarvetta ja Jyväskylän kaupunki myönsi tilat toimintaan Sepänkeskuksesta vuonna 2000. Samalla syntyi tarve perustaa yhdistys hallinnoimaan toimintaa. Kulttuuriyhdistys Väristys ry on järjestänyt monenlaista kulttuuripitoista toimintaa nuorille. Ajatuksena on, että idea toimintaan tulee nuorilta itseltään. Nuoret myös toteuttavat itse ideansa aikuisten ja eri alojen ammattilaisten tukemana. Väristys on käynnistänyt ja ollut mukana erilaisissa projekteissa koko toimintansa ajan. Tällä hetkellä tärkeimpänä omana projektina on menossa SKR:n Myrsky-hankkeen rahoittama monikulttuurinen Katso! -projekti. Yhdistys saa rahoituksen toimintaansa moninaisista lähteistä. Tärkeimpiä rahoittajia ovat olleet EU:N

nuoriso-ohjelma (nuorisoaloitteet), ELY-keskus, entinen lääninhallitus (iltapäivätoiminta ja kehittämistyö), eri säätiöt, Keski-Suomen taidetoimikunta sekä monet muut kulttuuri- ja nuorisoalan rahoittajat. Väristyksellä on työskennellyt alusta asti kaksi kulttuurituottajaa. Työntekijät ovat hakeneet ennakkoluulottomasti rahoitusta eri lähteistä niin yhdistyksen perustoimintaan kuin projekteihinkin. Myös yhteistyökuviot ja verkostoituminen muiden kulttuuri- ja nuorisoalan toimijoiden kanssa ovat olleet merkittäviä. Tätä kautta yhdistys on löytänyt toiminnalleen uusia rahoitusmuotoja ja saanut yhteistyökumppaneita eri projektien toteuttamiseen.

YHDISTYSTEN (PAIKALLINEN) MERKITTÄVYYS – ”Kulttuuria kyliin”

Kulttuuriyhdistysten merkittävyyttä eri paikkakunnilla voi lähteä tarkastelemaan useammasta näkökulmasta. Yksi huomionarvoinen seikka on yhdistysten järjestämä toiminta. Kolmas sektori vastaa suuresta osasta kuntien kulttuuritarjontaa. Pienillä paikkakunnilla yhdistysten merkitys korostuu, kun viralliset kulttuuritoimijat puuttuvat kokonaan tai niiden panos on vähäinen. Useat pienillä paikkakunnilla toimivat yhdistykset tarvitsisivat tosin kulttuurityöstä vastaavia viranomaisia tukemaan toimintaansa. Kunnat ovat riippuvaisia yhdistyssektorista, koska se monipuolistaa kunnan vapaa-ajan palveluja tarjoamalla mahdollisuuksia joko osallistua itse yhdistystoimintaan tai olla mukana kulttuuriyleisössä osallistujana tai asiakkaana. Useissa kunnissa suuria osia kulttuuripalveluista on ulkoistettu yhdistysten tehtäväksi. Merkille pantavaa on se, että haastatteluista välittyi kirkaana kuva siitä, että jonkinlainen yhteen kokoava kulttuurisihteeri tai tuottaja tulisi kunnissa kuitenkin säilyttää.

Yhdistykset tuovat toiminnallaan monen kunnan kaipaamaa näkyvyyttä. Hyvin järjestetty tapahtuma on hyvää mainosta tapahtumapaikkakunnalle. Esimerkkeinä Keski-Suomesta voisi mainita Multiaista Satoa -kylätapahtuman ja Kuhmoinen Kuhtuu -kulttuuriviikon, jotka identifioituvat voimakkaasti tapahtumapaikkaan. Useat tapahtumat tuovat kuntiin matkailijoita ja tätä kautta myös rahaa. Edellä käsitellyt musiikkitapahtumat saavat tuhannet ihmiset liikkeelle ja niiden taloudellinen merkitys paikallisesti on huomattava. Myös Jyväskylä saa osittain kiittää kulttuurikaupungin maineestaan aktiivisia kulttuuriyhdistyksiä, joissa tehdään arvokasta työtä vapaaehtoisina. Jyväskyläläisten yhdistysten haastatteluista välittyi sängen ulkokohtainen suhtautuminen kaupungin viranomaisiin. Rahoituskuviot kaupungin suuntaan ovat usealla yhdistyksellä vakiintuneita ja yhdistysten toiminta rullaa ikään kuin omalla painollaan ilman, että viranomaisilla olisi sen kanssa suurempaa tekoa. Yhdistyksillä on vapaus toteuttaa toimintaansa ja uusia ideoita käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Useimmat toimijat näkevät tämän tilanteen positiivisena seikkana, vaikka kaupungin piittaamattomuus esimerkiksi yhdistysten ulkomainontamahdollisuuksien suhteen keräsikin joitain kriittisiä kommentteja.

Yksi tapa, jolla yhdistykset näkyvät paikallisesti on niiden kunnan asukkaille tarjoamat toimintamahdollisuudet. Haastattelujen perusteella sai sen kuvan, että aktiivisten yhdistystoimijoiden määrä ei ole suuri, mutta tämä väki on sitäkin näkyvämpää ja työteliäämpää. Yleisönä ja sitä kautta osallisina olevien joukko onkin jo paljon suurempi. Sitä, miksi yhdistystoiminta tuntuu olevan (ainakin kulttuuriyhdistysten osalta) pienen ydinjoukon harrastus, voi selittää yleisellä yhteiskunnallisella muutoksella individualistisemmän elämäntavan suuntaan tai yhdistyskentän pirstaloitumisena yhä pienempiin yksiköihin. Kolmannen sektorin tutkimuksissa kuvataankin usein nykyisiä yhdistyksiä samanmielisten yhteisinä. Kynnys tulla mukaan toimintaan pyritään haastateltujen toimijoiden mukaan pitämään mahdollisimman matalana. Ulkopuolisin silmin paikkakunnan kulttuuriyhdistys saattaa tästä huolimatta näyttäytyä kuppikunnalta, jota ei uskalleta lähestyä. Keski-Suomen Kirjailijat ry esimerkiksi on lähtökohtaisesti vain kirjailijoille tarkoitettu yhdistys. Yhteisöllisyys on tässä yhdistyksessä vahvaa, koska jäsenistön intressin ovat yhteneväiset. Toiminnassaan kirjailijat ottavat kuitenkin kontaktin ulkomaailmaan tehden yhteistyötä muitten kulttuuriyhdistysten kanssa.

Laukaan Teatteri ry on esimerkki yhdistyksestä, joka kokoaa toimintansa pariin erilaisia ihmisiä. Yhdistyksessä vapaaehtoisena toimivia vanhempia yhdistää se, että heidän lapsensa näyttelevät teatterissa. Laukaan Teatterissa onkin tapahtunut viime vuosina nuoremman sukupolven esiinmarssi. Yhdistys käyttää esiintymistilana Viertolaa, joka on saatu Laukaan kunnalta käyttöön esitysten ajaksi. Laukaan Teatteri valmistaa joka vuosi yhden suurehkon teatteriproduktion. Yhdistyksen puheenjohtaja Solveig Hiltunen pitää Laukaan Teatteria tärkeänä teatterikoulutusväylänä. Teatterista on jokunen nuori päässyt opiskelemaan teatterialaa. Aikuisten kantajoukkoa on tarvittu kuluneet 30 vuotta sekä näyttelemään että pyörittämään yhdistystä. Teatteri on Hiltusen mukaan myös hyvä paikka harjoitella yhdistystoimintaa.

ONGELMAKOHTIA – ”Jottei homma kävis liian helpoksi”

Tilat

Pula riittävän hyvistä toimitiloista on aina ollut yksi vaikeimmista yhdistysten ongelmista. Haastatellut kulttuuriyhdistykset voi jakaa kolmeen ryhmään tilaongelman suhteen. Niihin, joilla on oma toimitila, niihin, jotka ovat soveltaneet luovia ratkaisukeinoja ongelman korjaamiseen ja niihin, joille tilojen puute aiheuttaa jatkuvia hankaluuksia.

Yhdistyksen omalla toimitilalla tarkoitetaan tässä sellaista tilaa, joka on pysyväisluonteisesti yhdistyksen käytössä. Se voi olla yhdistyksen omistuksessa, vuokrattu tai kunnan tiettyjä veloitteita vastaan yhdistykselle käyttöön antama. Yhdistyksiä, joilla edellä kuvatussa mielessä on oma toimitila, on haastateltujen yhdistysten joukossa noin kolmasosa. Kulttuuriyhdistys Väristys ry on esimerkki

yhdistyksestä, jonka syntyyn liittyy kiinteästi myös toimitilojen saaminen yhdistyksen käyttöön. Jyväskylän kaupunki myönsi sille toimitilat Sepänkeskuksesta vuonna 2000. Haihatuksen Henki ry on myös siinä mielessä tilaan syntynyt, että sen perustajat Merja Metsänen ja Raimo Auvinen hakivat sopivaa tilaa, jossa voisi järjestää Haihatuksen toimintaa. Talo, jossa Haihatuksen toimintaa järjestetään, ei ole kuitenkaan varsinaisesti yhdistyksen toimitila vaan ensisijaisesti Merjan ja Raimon koti. Kihveli Soikoon ry on vuosien ajan vuokrannut tapahtumatiloja ratahallintokeskuksesta ja myöhemmin Senaatti kiinteistöiltä. Viime vuosina ongelmaksi on koitunut se, että Hankasalmen vanha rautatieasema on ollut myynnissä ja yhdistys on saanut vuokrata sen vain parin viikon ajaksi. Nyt tilanne on kuitenkin yhdistyksen kannalta ihanteellinen: Hankasalmen kunnalta saatu laina mahdollisti kiinteistön siirtymisen Kihveli Soikoon ry:n omistukseen ja festivaalia voidaan rakentaa hyvissä ajoin. Sen lisäksi festivaalitoimistoa voidaan pitää auki koko kesän ja kehittää paikallisten toimijoiden kanssa alueen ja rakennusten hyödyntämistä ympärivuotisesti festivaalin ehdoilla. Loiskis ry:llä on jo vuosien ajan ollut oma toimistonsa Nikolainkulmassa. Tämä on poikunut jatkuvaa yhteistyötä muiden saman katon alle kerääntyneiden kulttuurialan toimijoiden kanssa. Yhdistys toteuttaa kulttuuriprojekteja ja työpajoja useiden muidenkin yhteistyökumppaneiden kanssa. Muita kulttuuriyhdistyksiä, joilla on omat toimitilat ovat Yläkaupungin Yö ry (yhdessä Nordic Glory Festival ry:n kanssa), Musiikin aika -festivaali (tiivis yhteys Viitasaaren kaupunkiin), Jelmu ry, Vaajakosken Kohinat ry ja

Vakiopaine teatteri toimii baari Vakiopaineen kellaritiloissa. Idea baariin perustamisesta lähti alun perin liikkeelle havainnosta, että Jyväskylästä puuttuu pienimuotoinen kulttuurikeskus. Aktiivisille ryhmille haluttiin tarjota käyttöön tila, jossa toimia taiteellisesti vapaasti. Toiminnalla ja tekemisen meinillä Vakiopaine haluaa vaikuttaa tarjoamalla samalla katsojille elämyksiä. Nykyisellään Vakiopaineessa järjestetään pääasiassa teatteriesityksiä, musiikkikeikkoja ja taidenäyttelyitä. Kaiken kaikkiaan ne keräävät noin 16 000 kävijää vuodessa. Tähän lukuun ei ole laskettu mukaan baarin asiakkaita. Vuonna 1992 perustettiin avoin yhtiö, joka vastaa kaikesta Vakiopaineen toiminnasta. Vakiopaine Teatteri on toiminut välillä yhdistysmuotoisesti. Kulttuuritilojen tarpeesta Jyväskylässä kertoo se, että Vakiopaineen tiloihin olisi jatkuvasti enemmän tulijoita kuin pystytään ottamaan vastaan. Vakiopaineen olemassaolo on jyväskyläläiselle kulttuurille erittäin tärkeää. Vakiopaine toimii kulttuuriväen olohuoneena ja tapaamispaikkana. Baarin asiakaskunta ei kuitenkaan ole valikoitunutta, vaan siellä käy kaiken ikäisiä ja kaikenlaisia ihmisiä.

Kaikilla toimintansa vakiinnuttaneilla yhdistyksillä ei ole omaa toimitilaa. Aika tyypillistä on, että yhdistyksen toimitila sijaitsee puuhämiehen tai -naisen kotona ja yhdistyksen toiminnan pyörittämiseen tarvittavia välineitä säilytetään niin sanotusti pahvilaatikossa. Tällaisia yhdistyksiä ovat muun muassa Traktorijatit ry ja BluesLive! ry, jotka molemmat toteuttavat laadukasta musiikkitapahtumaa näistä lähtökohdista. Samankaltaisessa tilanteessa on Satamabluesia järjestävä Korpilahden musiikkiyhdistys ry. Moni kulttuuriyhdistys pystyy hoitamaan asioitaan aivan kelvollisesti

ilman toimitilaakin, mutta haasteet kasvavat kun toiminnan volyyymi kasvaa. Äänekoskella järjestetään suuren luokan musiikkitapahtumaa, Keitele jazzia, ilman kiinteää toimitilaa. Festivaalialue on toki tiedossa, mutta esimerkiksi lipunmyynti- ja infopisteenä toimii tapahtuman aikana kaupungin kirjaston tiski. Myöskään Multiaista Satoa ry:llä ei ole vakinaista toimitilaa, mutta se on onnistunut ottamaan tapahtumakäyttöön erilaisia Multialla olevia ympäristöjä.

Tilan tarve ei pysähdy suinkaan toimistoon. Teatteriyhdistykset tarvitsevat harjoitus- ja esiintymistiloja, kuvataideyhdistykset paikkoja, jonne laittaa taidetta esille ja niin edelleen. On harmillista, ettei teatteriyhdistysten käyttämää puvustoa ja lavasteita voida useinkaan säilyttää kauaa, koska tarvittavia varastotiloja ei ole. Teatterit käyttävät tavallisesti samaa tilaa harjoitus- ja esiintymistilana vuokraten tai lainaten tiloja produktiokohtaisesti. Tyypillistä on myös se, että useampi teatteriryhmä kerääntyy saman tilan ympärille. Näin on käynyt muun muassa Vakiopaineen kellariteatteritilojen suhteen. Osa haastatelluista teatteriyhdistyksistä toimii selkeän ja pysyvän harjoitus- ja esiintymistilan varassa. Tällaisia yhdistyksiä ovat Korpilahden Teatteri, Vakiopaine teatteri ja Laukaan Teatteri ry. Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry:n harjoittelu helpottui huomattavasti kun se sai asianmukaiset harjoitustilat Jyväskylän Keljosta. Tarpeeksi laadukkaiden esiintymistilojen löytäminen on sillekin vaikeaa ja niinpä yhdistys tähyää esiintymään myös muualle Suomeen ja ulkomaille. Kuvataideyhdistykset kaipaisivat myös pysyviä työtiloja jäsenilleen. Palokka-Seura ry:hyn kuuluva kuvataiteilija Tuomo Blomqvist valitteli esimerkiksi sitä, ettei Palokan alueelta löydy juuri minkäänlaista kelvollista julkisen tilan seinää, johon ripustaa tauluja.

Keski-Suomen Kirjailijat ry hallinnoi yliopiston kampusalueen läheisyydessä sijaitsevaa Kirjailijataloa. Alivuokralaisina on useita kulttuurialan toimijoita, vuonna 2010 esimerkiksi Sanataideyhdistys Rapina ry, Keski-Suomen Kynäri ry ja Keski-Suomen Alueooppera ry. Yhdistys myös vuokraa talon huoneita kirjailijoiden työskentelytiloiksi. Keski-Suomen Kirjailijat ry ja Kirjailijatalo ovat erottamattomat. Talo on yhdistyksen toiminnan kannalta ensiarvoisen tärkeä. Siellä järjestetään tapahtumia ja pyöritetään yhdistyksen toimintaa toimistosta käsin. Erilaisten kirjallisuusaiheisten tapahtumien järjestäminen romanttisessa Kirjailijatalossa on yhdistyksen toiminnan oleellinen osa. Toisaalta talon ylläpitäminen syö voimavaroja, kun muun muassa tilavuokrauksen hoitamiseen tarvitaan vähintään puolipäiväinen työntekijä ja johtokunnankin työstä suuri osa koskee taloa, ei kirjailijayhdistystä.

Tanssin Aika -festivaali on onnistunut verkostoitumisen kautta saamaan käyttöönsä tiloja, joissa voi esiintyä. Festivaalin esityksiä on järjestetty muun muassa Jyväskylän kaupunginteatterissa, näyttämö Lutakossa, Jyväskylän taidemuseossa, Suomen Käsiyönmuseossa, Keltinmäen kirkossa ja Jyväskylän kaupungin kirjastossa.

Kun kulttuuriyhdistys on vailla toimitiloja, on tavallisesti kyse siitä, ettei rahaa tilojen vuokraamiseen ole. Samaan aikaan yhdistyksellä ei ole myöskään varaa palkata työntekijää pyörittämään yhdistyksen rutiineja kokoaikaisesti (tai edes osa-aikaisesti). Vapaaehtoistyö on kulttuuriyhdistyksille tuttua eikä

palkatun henkilökunnan puuttuminen ole lainkaan ylivoimainen este. Vaikka palkattu henkilökunta vapauttaisi yhdistysaktiivien voimavaroja taiteelliseen työhön, selviävät yhdistykset kyllä sangen kelvollisesti ilman palkattua apuakin. Useat yhdistysaktiivit kokivat kuitenkin hankalaksi sen, että yhdistyksen asioita kulkeutui esimerkiksi papereiden muodossa paljon kotiin. Oma yksityiselämä ja yhdistyksessä toimiminen on välillä vaikea pitää erillään. Toimitilojen saaminen voisi auttaa tällaisiin roolitusongelmiin. Tai kääntäen ilmaistuna ne kulttuuriyhdistysten aktiivit, joilla oli pysyvät toimitilat, eivät puhuneet tämänkaltaisista ongelmista. Yhdistyksen toiminnan luonne sanelee usein myös toimitilan tarpeen suuruuden. Kulttuuriyhdistykset, jotka toteuttavat paljon pieniä yksittäisiä tapahtumia, tarvitsevat toimitilat ja ihmisen hoitamaan juoksevia rutiineja. Kun taas toimijat, jotka toteuttavat yksittäisen suuremman tapahtuman voivat toimia kotitoimistosta käsin kunhan kiireisimpinä aikoina riittää tekijöitä. Toimitiloiksi voi riittää se, että saa käyttää jotakin tilaa säännöllisesti osan aikaa päivästä. Esimerkiksi Art Hysteria ry:llä on käytössään tällä hetkellä iltaisin kaksi Saarijärven lukion luokkaa. Yhdistys hakee parempia toimitiloja, mutta nykyinenkin ratkaisu helpottaa tilannetta jo huomattavasti. Vaajakosken Kohinat ry omaa puolestaan käyttöoikeuden järjestötiloissa Liekkilään. Tässä järjestelyssä on mukana useampia vaajakoskelaisia yhdistyksiä. Olisi hienoa nähdä vastaavanlaisia yhteistyöjärjestelyjä yhdistyskentällä enemmän.

Rahoitus

Rahaa ei ole koskaan liikaa. Se, mitä kautta raha saadaan, vaihtelee kulttuuriyhdistysten kohdalla jonkin verran tapauksesta toiseen. Osalle yhdistyksistä julkinen rahoitus ja erilaiset apurahat ovat kullannarvoisia, osa rahoittaa toimintansa pitkälti sponsori- ja pääsylipputuloin.

Rahoituksen hakeminen lähtee toteuttamiskelpoisesta ideasta. Mikäli rahoitusta myönnetään, ottaa toiminta usein tulta alleen ja positiivisten vaikutusten lumipalloefekti on valmis käynnistymään. Parhaimmillaan yhdistyksen saama rahoitus johtaa uuteen rahoitukseen ja toisinaan myös jatkoprojektiin. Rahoituksen hakemisen kynnyks on aluksi aika korkea, mutta madaltuu mikäli myöntävä päätös saadaan. On kuitenkin hyvä muistaa, että julkisen sektorin jakama avustuspotti ei ole viime vuosina kasvanut. Kaikille hyvälle idealle ei saa julkista rahaa, vaikka yhdistys yrittäisi kuinka kovasti. Kulttuuriyhdistysten kannattaisikin suunnata katsettaan yhä enemmän yritysten kanssa tehtävän yhteistyön suuntaan.

Osa kulttuuriyhdistyksistä koki Keski-Suomen taidetoimikunnan avustustenjaon epäoikeudenmukaiseksi. Samanlaista katkeruutta tunnetaan myös muita julkista rahoitusta myöntäviä tahoja kohtaan. Rahanjako on hakijoiden mielestä isoja toimijoita suosivaa, tiettyjä taiteenaloja syrjivää ja henkilökohtaisten suhteiden perusteilla jaettavaa. Kaiken kaikkiaan asenteet julkista rahoitusta kohtaan riippuvat pitkälti siitä, millaisia kokemuksia hakuprosesseista on saatu.

Toisin sanoen siitä onko rahoitusta myönnetty vai ei. Yhdistykset, jotka ovat saaneet apurahoja, suhtautuvat niihin optimistisin mielin mahdollisuutena, kun taas ne yhdistykset, jotka eivät onnistu apurahoja saamaan, valittavat rahanjaon epäreiluutta. Jotta pettyneiden joukko olisi pienempi, tulisi apurahojen jakamisen kriteerejä tehdä paremmin näkyväksi. Kun pelisäännöt ovat kaikille selvät, on yhdistysten helpompi hyväksyä päätökset. Toisaalta apurahaa jakavan tahon on pystyttävä perustelemaan avustuspäätöksensä nykyistä paremmin.

Isompia tapahtumia tuottaville yhdistyksille on tyypillistä, että niillä on yksi tai useampia tukijoita, jotka rahoittavat toimintaa suuremmalla summalla. Äänekosken Jazz ry:n tapauksessa tukija on Äänekosken kaupunki ja Musiikin aika festivaalia tukee Viitasaaren kaupunki. Vastineeksi kaupungit saavat korkeatasoisen tapahtuman paikkakunnalle ja kaipaamaansa valtakunnallista näkyvyyttä. Näiden tapahtumien historiaa tarkasteltaessa huomataan, että kaupunkien rahoitusosuus on aiemmin ollut vieläkin merkittävämpi. Tapahtumien kasvaessa yleisömäärät kasvavat ja sponsoreita on helpompi saada.

Yhdistykset ovat perinteisesti keränneet rahaa tekemällä erilaisia talkootöitä. Haastattelussa ei ollut varsinaista kysymystä talkootyöstä, mutta tuntuma on sellainen, että sen merkitys on vähentynyt, koska se ei noussut esille esimerkiksi rahoituskeskustelun yhteydessä. Toisaalta tiettyjen toimintojen toteuttaminen ostopalvelusopimuksena kunnan kanssa on yleistymässä oleva tapa hankkia rahoitusta.

Onnellista on, ettei kulttuuriyhdistysten toiminta ole aina ensisijaisesti rahasta kiinni. Useat yhdistykset pyörittävät perustoimintaansa pienillä budjeteilla. Ympäristön hyväksyntä, toiminnan mielekkyys aktiiveille ja hyvä henki yhdistyksessä ovat usein rahaa tärkeämpiä. Loputtomiin ei kuitenkaan aktiivienkaan selkänahka veny ja rahaa tarvitaan, jotta asiat saataisiin rullaamaan, eikä kaikkia tarvitsisi tehdä itse. Suurempien avustusten saaminen näkyikin yhdistysten historiassa eräänlaisena piristysruiskeena. Uusien projektien ja toimintaideoiden avulla yhdistykset saavat uusia jäseniä mukaan toimintaansa ja tätä kautta tapahtuu useiden yhdistysten toivomaa aktiivihenkilöiden vaihtuvuutta.

Millaiselta näyttää kulttuuriyhdistysten rahoitus tulevaisuudessa? Poliittiset linjaukset sanelevat pitkälti sen, miten paljon yhdistyksille jaetaan julkista rahaa. Julkinen rahoitus on vähentynyt viime vuosina ja yhdistysten on haettava vaihtoehtoisia rahoitusmalleja toimintaansa. Kolmannen sektorin toimijoista on toivottu apua sosiaaliseen työhön ja kulttuuriyhdistyksillä on tässä kuviossa oma osansa. EU-rahoituksia voitaisiin varmasti hyödyntää paljon nykyistä tehokkaammin. Kasvava kaupallistuminen puolestaan uhkaa osaa paikallisista tapahtumista. Onneksi sen vastavoimana nostaa päätään lokalisaation ilmiö, jossa paikallisuus nousee takaisin merkitysten keskiöön.

Osaajat

Kulttuuriyhdistyksissä on tilaa monenlaisille ihmisille. Osaamista tarvitaan niin toiminnan organisointi- ja järjestelypuolella kuin taiteellisellakin osa-alueella. Yleisesti ottaen yhdistyksissä on enemmän ihmisiä toteuttamassa taiteellisia ambitoitaan, kuin huolehtimassa yhdistyksen arkirutiineista. Tavallisesti yhdistysten voimahahmoille lankeaa juoksevista asioista ja paperin pyöryksestä huolehtiminen. Tämän lisäksi he ovat vahvasti mukana myös yhdistyksen taiteellisessa toiminnassa.

On olemassa tiettyjä erikoisosaamisen aloja, joihin kulttuuriyhdistysten on vaikea päästä käsiksi. Atk-osaaminen ja erityisesti nettimaailmassa operointi ovat yksi esimerkki alueista, joihin yhdistysten on vaikea löytää tekijöitä. Teknistä osaamista puuttuu yhdistyksiltä muutoinkin. Esimerkiksi teatteriyhdistyksillä on puutetta osaavista valo- ja äänimiehistä. Tapahtumia järjestävät yhdistykset puolestaan joutuvat vuokraamaan äänikaluston ja -osaamisen ulkopuoliselta taholta. Yksi poikkeus tähän tilanteeseen on Musiikkiyhdistys KLINT ry, jolla on pienehköt äänentoistolaitteet, joita voi käyttää bänditreeneissä ja pienemmillä keikoilla. Yksi ratkaisuehdotus vallitsevaan tilanteeseen tuli yhdistyksiltä itseltään. Ainakin Tanssiteatteriyhdistys Kramppi ry ja Ad Astra Teatteri ry ehdottivat jonkinlaisen valo- ja äänimies osaajapankin perustamista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jossain olisi saatavilla ajantasainen lista käytettävissä olevista alan osaajista sisältäen heidän (erikois)osaamisensa. Se mistä tuo lista löytyisi ja kuka sitä päivittäisi, on vielä arvoitus.

Kulttuuriyhdistyksillä on erilaisia strategioita jäsenhankinnassa. Osa yhdistyksistä pyrkii saamaan mahdollisimman paljon jäseniä. Tällöin päällimmäisenä intressinä on kerätä mahdollisimman paljon jäsenmaksuja. Suurin osa haastatelluista yhdistyksistä on sellaisia, jotka toivovat jäseniltään aktiivisuutta ja aitoa kiinnostusta yhdistyksen ajamaan asiaan. Lähinnä taideyhdistykset kuten Keuruun Taiteilijaseura ry ja Art Hysteria ovat sellaisia, joiden jäseneksi ei pääse ellei omaa taiteellista kompetenssia. Useasti yhdistyksen jäseneksi tullaan jonkin projektin, tapahtuman tai vastaavan kautta. Näin yhdistyksiin valikoituu ihmisiä, jotka ovat kohtuullisen aktiivisia. Ainakin mitä tulee talkootyöhön. Kulttuuriyhdistys houkuttelee toimintansa ympärille samanmielisten joukon. Aina on olemassa tiettyjä yhdistystoiminnassa tarvittavia osaamisalueita, joita tuo joukko ei hallitse. Siinä mielessä yhdistyksissä on aina kysyntää osaajille. Rahalla voi ostaa asiantuntijapalveluita, mutta pidemmän päälle se on yhdistysten talouden kannalta kestävä ratkaisu. Käytetympi keino on houkutella osaajia mukaan toimintaan vapaaehtoisina. Usein erikoisosaamista omaavat henkilöt ovat mukana produktiokohtaisesti sitoutumatta yhdistysten perustoimintaan millään lailla. Viralliset ja epäviralliset verkostot ovat tärkeässä asemassa kulttuuriyhdistysten houkutellessa osaajia mukaan toimintaansa. Useasti tieto osaajasta kulkee jonkin tuttavien kautta kulttuuriyhdistysaktiivin korviin. Puskaradio on siis tässäkin mielessä tärkeä viestinnän väline. Siihen perustuvaa viestintää voisi tehostaa keräämällä tietoja osaajista yhteen paikkaan.

ARVOISTA – ”Tää on mun juttu”

Kaikkia haastateltuja toimijoita yhdistää rakkaus oman yhdistyksensä edustamaan kulttuurin alaan. Kun töitä tehdään miltei kokonaan vailla korvausta, täytyy motivaatio tulla itse toiminnan ja hyvän asian kautta. Pyyteetön pyrkimys tehdä muille hyvää on yhdistystoimijoiden päällimmäisenä arvona. Oman yhdistyksen muut jäsenet ja muiden saman alan edustajien kanssa tehtävä yhteistyö saa aikaan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja me -henkeä. Jonkinlainen omasta toiminnasta koettu ylpeys välittyi myös toiminnasta selvästi. On hienoa, kun voi olla mukana toteuttamassa toimintaa, jonka kokee tärkeäksi. On tärkeää, että pääsee tekemään sitä mikä kiinnostaa ja tapaamaan ihmisiä, jotka ovat myös kiinnostuneita samasta kulttuurin alasta. Toiminta yhdessä yhteisen päämäärän eteen antaa onnistumisen tunteita. Julkilausuttu arvomaailma sisältää myös elementtejä, jotka koostuvat suvaitsevaisuudesta toisia ihmisiä kohtaan, avarakatseisuudesta ja ennakkoluulottomuudesta.

Kulttuuriyhdistykset eivät halua vain olla edistämässä mitä tahansa kulttuuria, vaan oman alan korkeatasoisen toiminnan edistäminen on niiden ensisijaisena intressinä. Useat yhdistykset kokevat olevansa erikoisasemassa siten, että ne ovat ainoita alansa toimijoita paikkakunnallaan. Osa tuntee olevansa uniikki myös koko Keski-Suomea ajatellen. Ulkopuolisten arviot toiminnan luonteesta ja laadusta ovat tärkeässä asemassa. Esimerkiksi kuvataiteen alan yhdistykset seuraavat tiivistä järjestämistään näyttelyistä kirjoitettavia kritiikkejä. Arvosteleva, negatiivinen kritiikkikin on parempi kuin huomioimatta jättäminen. Medianäkyvyys tuntui olevan ongelmakohta joillekin pienemmille yhdistyksille. Keskisuomalainen sai maakunnan päämedian arvostelua Jyväskyläläkeskeisyydestä useammalta pienemmältä yhdistykseltä. Isommat tapahtumat tuntuvat puolestaan saavan riittävästi näkyvyyttä myös paikallisissa medioissa. Voi olla, että pienempien yhdistysten ongelmat saada juttuja lehteen johtuvat osittain puutteellisesta tiedottamisesta.

Jelmu ry on esimerkki yhdistyksestä, jolla on julkilausutut, sääntöihin kirjatut arvot, joiden pohjalta toimintaa toteutetaan. Näitä arvoja ja toiminnan tavoitteita ovat yhteiskunnallisen vastuun kantaminen, yhteisöllisyys, elävän musiikin edistäminen, (varhais)nuorison vapaa-ajanviettomahdollisuuksien edistäminen, vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja korkealaatuisten musiikkikeikkojen tarjoaminen yleisölle. Jelmun toiminnassa on mukana paljon nuoria vapaaehtoisia. Heidän ohjaaminen ja kouluttaminen tehtäviin on tärkeä osa yhdistyksen vanhempien aktiivien työnkuvaa. Jelmun toiminta on taloudelliselta volyymiltään merkittävää. Niinpä yhdistyksen asioiden hoitaminen on aikaa vievää työtä. Yhdistyksen hallituksen kokoukset saattavat olla pitkiä ja pysyvät koko ajan asiassa. Jelmussa aktiivisesti toimivien ihmisten sekä vapaaehtoisten työpanos on mahdollistanut sen, että Jyväskylässä on tällä hetkellä kelvollinen paikka bändien esiintyä. Huomattava asia on myös se, että Jelmun toiminta on 98 prosenttisesti omarahoitteista. Julkisen rahoituksen osuus on vähäinen.

Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry on luonnon esteettisiä arvoja korostava toimija. Yhdistys haluaa tehdä ympäristön entistä näkyvämmäksi erilaisten taidenäyttelyiden avulla. Toiminnan fyysiset koordinaatit asettuvat Jämsän jokeen ja sen ympäristöön. Joki ry haluaa olla myös toiminnan filosofisia lähtökohtia pohtiva yhdistys.

Paikallisen identiteetin vahvistaminen on monien kulttuuriyhdistysten toiminnan taustalla, vaikka se harvoin on mikään ensisijainen tärkeä tavoite. Täytyy kuitenkin muistaa, että haastatellut yhdistykset toimivat suurelta osin vain yhdellä paikkakunnalla, vain muutamalla toiminta-alue ulottuu laajemmalle. Tällaisia ovat esimerkiksi Haihatuksen Henki, Keski-Suomen sanataideyhdistys Rapina ry ja Loiskis ry. Kulttuuriyhdistysten toiminta identifioituu usein tarkemmin vielä johonkin tiettyyn paikkaan eri paikkakunnilla. Teattereilla esityspaikkoihin, musiikkitapahtumilla tapahtumapaikkaan ja omaan toimitilaan niillä yhdistyksillä, joilla sellainen on. Joidenkin tapahtumien, kuten Viitasaarella järjestettävän Musiikin aika-festivaalin, merkitys paikkakunnan imagoon on huomattava. Kulttuuriyhdistysten yhteisöllisyyttä korostavat arvot leviävät myös toimintaympäristöön sitä helpommin, mitä pienempi paikkakunta on kyseessä. Esimerkiksi Multiaista Satoa ry on onnistunut saamaan ”koko kylän” tavalla tai toisella mukaan toimintaan. Iso tapahtuma pienellä paikkakunnalla, kuten Keitele jazz Äänekoskella, saa paikkakuntalaiset tuntemaan ylpeyttä tapahtumasta, mutta se ei välttämättä näy toiminnallisena yhteisöllisyytenä juuri yhdistyksen aktiivista ydinjoukkoa ja pientä vapaaehtoisten ryhmää laajemmalti. Hankasalmenlaella järjestettävä Hertturock palvelee paikallisia bändejä tarjotessaan niille esiintymistilaisuuksia ja paikallisia nuoria suomalla heille mahdollisuuden olla yleisönä ja tulla kuuntelemaan. Kihveli Soikoon tuo paikkakunnalle paljon vieraita muualta ja toimii Hankasalmen mainoksena. Pähkinänkuoressa asia on niin, että kulttuuriyhdistykset toimivat aina paikallista identiteettiä vahvistavasti. Toisilla tämä prosessi näyttyy tiukemmin rajatulla alueella, kuten Laukaan Äijälän kylällä (Route 637 ry) tai Viitasaaren Suovanlahdella (Traktorijatit ry).

Kun tarkastellaan kulttuuriyhdistysten syntyhetkiä, huomataan, että suurin osa yhdistyksistä on syntynyt muutaman aktiivisen ihmisen ”hullusta” ideasta. Taustalla on tavallisesti ollut jonkin tietyn kulttuurin alan tarjonnassa vallitseva puute, johon on haluttu vastata perustamalla asiaan keskittyvä yhdistys. Uuden luominen on ollut yhdistysaktiivien ajatuksena yhdistyksiä perustettaessa. Toiminnan jatkuessa on löytynyt rutiineja ja jotkut tapahtumat saattavat vaikuttaa itseään toistavilta. Taustalla tehdään kuitenkin jatkuvaa uudistus- ja ideointityötä. Toisaalta yleisön mieltymykset asettavat omat haasteensa, kun osa haluaa nähdä uutta ja osa pitää perinteistä (esimerkiksi Vaajakosken Kohinat ry). Tapahtuman järjestäminen tarjoaa kuitenkin tekijöilleen aina haasteita ja esimerkiksi jokainen uusi teatteriprojektio on luova prosessi. Tämä selittää sen, miten muutamat kulttuuriyhdistyksissä toimivat ”veteraanit” jaksavat olla mukana vuodesta toiseen. Toisaalta toimintaa helpottaa se, että tuotantoprosessi itsessään on usein hyvin samankaltainen.

Vuorovaikutus kulttuuriyhdistysten ulkopuolelle tapahtuu toiminnan kautta. Tapahtumien yleisöt antavat yhdistyksille palautetta. Tapahtumien puuhahmisten ympärillä riittää selkään taputtelijoita.

Myös negatiivisempaa kritiikkiä tulee, mutta se on harvinaista. Suurin osa haastatelluista kulttuuriyhdistyksistä ei pyri hankkimaan uusia jäseniä kovinkaan aktiivisesti. Poikkeuksen tähän sääntöön tekee esimerkiksi Jelmu ry, joka hankkii uusia jäseniä vapaaehtoistyön kautta ja nettisivujen avulla. Kulttuuriyhdistys Väristys ry puolestaan pyrkii saamaan nuoria kulttuuriharrastajia toimintansa piiriin edellyttämättä heiltä yhdistyksen jäseneksi liittymistä. Suhde yleisöön on esimerkiksi teatteriyhdistyksillä ja musiikkiyhdistyksillä ristiriitainen. Toisaalta yleisöä pitää miellyttää ohjelmistovalinnoissa, toisaalta tekemisen mielekkyys yhdistyksen jäsenistön näkökannalta tulee säilyttää.

TOIMINNAN MERKITTÄVYYS JA HUIPPUHETKET – ”Sen hetken muistan kuin eilisen päivän”

Yhdistystoimijoille merkittävimpiä hetkiä olivat usein aivan arkipäiväiset elämykset. Jonkin esityksen onnistuminen ja yleisössä olevien ihmisten onnelliset ilmeet saattavat olla isompi juttu, kuin esimerkiksi jonkin kuuluisuuden tapaaminen. Tietoisuus siitä, että on tekemässä arvokasta työtä, syntyy tavallisissa kohtaamisissa vaikkapa nuorten kanssa. Joku kokee tärkeäksi sen, että saa olla mukana toteuttamassa toimintaa, jossa paikalliset ihmiset saavat kosketuksen kulttuuriin. Arktisen Upeeta -elokuva festivaalilla tekijöiden ja yleisön kohtaamiset ovat olleet mieleenpainuvia. Etenkin musiikkitapahtumia järjestävien yhdistysten aktiivit pääsevät silloin tällöin kosketuksiin kuuluisuuksien kanssa. Maailmantähdiltä saatu spontaani palaute lämmittää toimijoiden mieltä. Esimerkiksi huomioita ja kiitosta tapahtumapaikkakunnan eksoottisuudesta ovat saaneet niin Kihveli Soikoon, Satamablues kuin Keitele jazzkin.

Yhdistysten edustajat muistelivat vuosien varrella sattuneita tapauksia lämmöllä. Huomattavaa oli, ettei mitään niin dramaattista ollut kenellekään tapahtunut, että se olisi jäänyt vuosiksi kiertämään katkeruutena rintaan. Lukuisten huippuhetkien joukkoon mahtuu tietysti myös erilaisia kommelluksia ja hupaisia tapahtumia. Musiikin ajan toiminnanjohtaja Minna Huuskonen on etsinyt grillikioskia nuoren Esa-Pekka Salosen pyörän tarakalta käsin öisellä Viitasaarella tuloksetta, Vaajakosken Kohinoiden Tauno Penttinen puolestaan mittauttanut keskenkäyneen sahdin alkoholipitoisuuden Alkossa ja myyntiluvan saatuaan juottanut ihmisiä änkyräkänniin paremmin käyneellä aineella ja Bluesliven Hessu Heinonen jammaillut bluesin legendojen kanssa vain muutamia esimerkkejä mainitakseni.

Kulttuuriyhdistysten toiminnan kannalta on merkittävää se, miten kaikkein aktiivisimmat yhdistyksen jäsenet, yhdistysten puuhamiehet ja -naiset, jaksavat tehdä työtä yhdistyksen eteen. Lähtökohta miltei kaikilla on palava innostus yhdistyksen ajamaan asiaan. Oman yhdistyksen paikallisen merkityksen tiedostaminen on myös avainasemassa. Tapahtumien järjestämisestä vuosien saatossa saadut kokemukset ja muistot auttavat myös jatkamaan eteenpäin. Yhdistystoimijoiden tekemä työ on usein siinäkin mielessä ainutlaatuista, ettei työlle tahdo oikein löytyä jatkajaa, vaikka moni yhdistysveteraani haluaisi jo siirtyä syrjään toiminnasta. Haastateltavien joukosta löytyi myös pieni vähemmistö, joka oli ikään kuin ajautunut tehtäviinsä ja jatkoi mukana yhdistyksen toiminannassa velvollisuudentunnosta.

Kulttuuriyhdistysten järjestämät tapahtumat ja toteuttamat projektit luovat vuosi vuoden jälkeen merkitystä toiminnalle. Toiminnan logiikka on samankaltainen riippumatta tapahtuman koosta. Ihmisten työpanos on suuri, olipa kyseessä sitten kiertävä kuvataidenäyttely tai mittava musiikkitapahtuma. Yhdistystoimijat heittäytyvät mukaan tapahtuman järjestämiseen täydestä sydämestään. Tapahtuman jälkeen tulee hetki, jolloin saa hengähtää hieman ja tarkastella sitä mitä tuli tehtyä. Tuo kokemus on lähes poikkeuksetta hieno. Ihmiset tiedostavat olleensa mukana toteuttamassa jotain tärkeää ja ainutlaatuista. Suuri osa tapahtuman merkittävydestä välittyy yleisöpalautteen kautta. Varsinkin vakiintuneempia tapahtumia osataan odottaa ja niiden jatkumisen puolesta pidetään ääntä. Olisi toivottavaa, että tämä yleisön tyytyväisyys heijastuisi myös yhdistysten saamaan julkisen tuen määrään. Yleisön aktiivisuus on yhdistystoimijoille palkinto hyvin tehdystä työstä. Toisaalta tapahtuman järjestäminen on usein tasapainottelua järjestävien tahojen omien mieltymysten ja suuren yleisön toiveiden välillä. Tapahtumat ovat riippuvaisia yleisön mielipiteistä. Toisaalta yhdistysten aktiivit eivät jaksakaan panostaa toimintaan ellei se ole ainakin osittain myös ”omannäköistä”. Tapahtumissa yleisesti vallitseva hyvä henki motivoi paitsi aktiiveja myös vapaaehtoisia mukaan toimintaan.

KESKI-SUOMEN TAIDETOIMIKUNTA JA YHDISTYKSET

Tiedonvälitys

Taidetoimikunnan kautta saatava näkyvyys on kulttuuriyhdistyksille tärkeää. Pientä apurahaa tärkeämpää voi olla se, että voi mainita taidetoimikunnan tukeneen yhdistyksen toimintaa. Taidetoimikunnan nettisivuilla aiemmin ollut tietopankkia, kulttuurihakemistoa, kaivattiin yhdistysten taholta takaisin. Sen lisäksi, että omasta yhdistyksestä haluttaisiin maininta kulttuurihakemistoon, etsittäisiin siitä myös mahdollisia yhteistyökumppaneita. Tietoa

kulttuuriyhdistyksistä ja muista kulttuuritoimijoista tulisi olla kootusti yhdessä osoitteessa. Luovan Pajan listaa pidettiin tarpeellisena ja se oli useimmille toimijoille tuttu. Se koettiin kuitenkin puutteelliseksi ja osin hankalaksi käyttää. Myös listan päivittämättömyys keräsi kritiikkiä. Tätä raporttia laadittaessa kerätty materiaali muodostaa hyvän pohjan, jos ja kun kulttuurihakemisto halutaan elvyttää uudestaan henkiin. Hakemiston päivittämisestä riittävän usein on myös huolehdittava, jotta siitä olisi aina saatavilla ajantasaista tietoa.

Osa kulttuuriyhdistyksistä on aktiivisesti tekemisissä taidetoimikunnan kanssa. Tietoa tapahtumista välittyy mainosten ja flyereitten kautta eteenpäin muille kulttuuritoimijoille. Apurahahakemusten kautta taidetoimikunta pysyy hereillä myös sen suhteen mitä kulttuuriyhdistyskentällä tapahtuu. Kaiken kaikkiaan yhteydet yhdistysten ja taidetoimikunnan välillä voisivat kuitenkin olla elävämmät. Taidetoimikunnassa on halu olla tiiviimmässä yhteydessä kulttuuriyhdistysten kanssa. Vuoden 2011 alusta työnsä aloittava kulttuurituottaja-läänintaiteilija tulee olemaan luonteva taho, johon yhdistykset voivat ottaa yhteyttä. Kulttuuriyhdistyksissä tehdään valtavan paljon arvokasta työtä, jota voidaan taidetoimikunnassa hyödyntää ja edistää.

Muutamit yhdistykset olivat hakeneet neuvoja ja vinkkejä toimintaansa Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:stä. Kokemukset eivät ole sisältöjen puolesta olleet hyviä, vaan yhdistykset kertoivat, että KYT:stä puuttuu kulttuurialan osaaminen. Sen sijaan yhdistykset ovat saaneet KYT:stä vinkkejä taloudellisiin asioihin. Luonteva paikka kulttuuriyhdistysten asioita hoitavalle toiminnalle olisikin taidetoimikunta. Ongelmana on se, ettei tällaiseen toimintaan ole olemassa riittäviä resursseja.

Läänintaiteilijat

Läänintaiteilijat ovat vuosien saatossa tehneet paljon yhteistyötä yhdistyssektorin kanssa. Musiikin alan yhdistykset kiittelivät vuosina 2002-2006 läänintaiteilijana toimineen Ilkka Rantamäen panosta. Hannu Castren työskenteli yhteistyössä kuvataiteen alan yhdistysten kanssa toimikaudellaan 2003-2008. Läänintaiteilijoiden työ jää elämään yhdistyksissä vielä heidän läänintaiteilijapestinsä jälkeenkin. Usein läänintaiteilijat ovat olleet mukana panemassa alulle projektiluonteista toimintaa. Vuonna 2010 pestinsä lopettanut läänintaiteilija Ismo-Pekka Heikinheimo (tanssi, 1.9.2005 – 30.9.2010) teki koko toimikautensa ajan aktiivisesti työtä yhdistyssektorin kanssa. Heikinheimo on ollut mukana perustamassa Tanssin Aika ry:tä. Live Herring elokuva- ja mediakulttuurin läänintaiteilijatyöryhmä jatkaa työtään edelleen työskennellen yhteistyössä myös kulttuuriyhdistysten kanssa. Ongelmana on se, että työsuhteessa olevien läänintaiteilijoiden toimialojen ulkopuolelle jää aina merkittävä määrä yhdistyksiä. Myös aiemmat läänintaiteilijat ovat tehneet paljon yhteistyötä kulttuuriyhdistysten kanssa. Menneinä vuosina vaikuttaneiden läänintaiteilijoiden osuus jäi haastatteluissa kuitenkin näkymättömiin, koska sitä ei erikseen kysytty. Muutamit yhdistykset esittivät toiveensa seuraavan

läänintaiteilijan alan suhteen. Näillä yhdistyksillä oli mielessä kulttuurituottaja-läänintaiteilija, jonka toimenkuvaan kuuluisivat kulttuuriyhdistysten asiat rajoittamatta toimintaa mihinkään tiettyyn taiteenalaan. Läänintaiteilijat ovat tälläkin hetkellä ehkäpä tärkeimmässä asemassa, kun on kyse kulttuuriyhdistysten ja taidetoimikunnan välisistä kontakteista ja yhteistyöstä. Kulttuurituottaja-läänintaiteilijan palkkaaminen tulee korostamaan läänintaiteilijoiden merkitystä yhdistyksille entisestään. Yhdistykset kaipaavat toimintansa tueksi myös käytännön teknistä apua esimerkiksi julisteen tekemiseen sekä neuvoja suunnitteluun ja raportointiin. Kulttuurituottaja-läänintaiteilijan rooli voisi olla konsultoiva siten, että hän toimisi linkkinä osajien ja yhdistysten välillä.

Yhteisöavustukset

Keski-Suomen taidetoimikunta jakaa vuosittain valtionavustuksia kulttuuriyhdistyksille. Vuonna 2010 avustuksia haettiin 308 832,40 € edestä ja niitä jaettiin 33 700 €. Avustuksista päättää taidetoimikunta, jossa on asiantuntijajäsenet useimmilta taiteen aloilta. Yleinen linja avustuksia jaettaessa on ollut se, että uudet yhdistykset ja tapahtumat ovat voineet saada eräänlaisen ”starttirahan” tyyppistä avustusta. Toisaalta yhdistykset, joiden toiminta on ollut erittäin merkittävässä asemassa, ovat saattaneet saada avustusta useampana vuotena.

Yhteisöavustuksille on kulttuuriyhdistyskentällä suurta tarvetta. Erityisesti pienemmille yhdistyksille kaikki raha tulee tarpeeseen. Jaettavien avustusten yhteissumma on tällä hetkellä suorastaan nolon vähäinen. Taidetoimikunnan tulee toimia opetus- ja kulttuuriministeriön määrittämässä budjettiraamissa ja taiteen keskustoimikunnan kanssa tehdyssä tulossopimuksessa. Taiteen edistämiseen osoitetusta määrärahasta jaetaan avustukset niin taiteilijoille kuin yhteisöillekin. Rahanjaon linjauksia tulee miettiä tarkoin. Avustustenjakostrategia tulisi olla selkeä ja näkyvä, jottei millään yhdistyksellä tule sellainen olo, että jää jotenkin tarkoituksella syrjityksi avustuksia jaettaessa vuosi toisensa jälkeen.

MARKKINOINNISTA JA YHDISTYSTEN NÄKYVYYDESTÄ – ”Tästä täytyy kertoa muillekin”

Isommat kulttuuriyhdistykset kärsivät usein resurssipulasta markkinoinnissaan. Kokopäiväinen palkattu henkilö, joka keskittyisi (tapahtuman) markkinointiin ja yhdistyksen arkirutiinien pyörittämiseen, on monen yhdistyksen toiveissa. Suurimmissa yhdistyksissä toiminnan pyörittäminen on jotain ammattilaisuuden ja vapaaehtoisuuden välimailta. Usein toiminnasta saadaan vain pieni tai

nimellinen korvaus ja tehtäviä on enemmän kuin yksi ihminen ehtii tehdä. Vastuun hajauttaminen on periaatteessa hyvä ratkaisu, mutta käytännössä uusien aktiivisten, osaavien ja viitseliäiden ihmisten löytäminen on hyvin hankalaa. Aktiivisen toimijan asema kulttuuriyhdistyksissä tuntuu olevan pysyväisluonteinen siten, että kun on kerran mukaan lähtenyt, tuntuu ympäristö olettavan toimijan panoksen pysyvän samankaltaisena jatkossakin. Usein muut yhdistyksen jäsenet ja toiminnan tuloksista nauttivat ihmiset asettavat aktiiveille vielä kehittämispaineita, joka puolestaan lisää työmäärää entisestään.

Yhdistystoimijat mieltävät itsensä usein enemmän taiteilijoiksi kuin yhdistystoiminnan pyörittäjäksi. On ollut niin, että ensin on ollut toiminta, jonka ympärille on perustettu käytännön sanelemana yhdistys. Vakinaisen, myös byrokratian hoitavan työntekijän saaminen vapauttaisi resursseja taiteelliseen työhön. Tällainen oli tilanne selkeästi ainakin Haihatuksen Henki ry:n, Kihveli Soikoon ry:n ja Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry:n kohdalla.

Markkinoinnissa korostui hyvien suhteiden merkitys. Esimerkiksi Yläkaupungin Yö ry saa vuosi vuodelta hyviä sponsoreita mukaan tapahtumaan ja osalla on omat edustajansa myös yhdistyksen hallituksessa. Hyvistä suhteista on hyötyä myös artisteja hankittaessa. Tämän totesivat muun muassa Traktorijatzen Ari Raiskio ja Keitelejazzin Pentti Ronkanen. Kun tapahtuma on saanut riittävästi mainetta, on tarjolla olevista artisteista jopa runsaudenpula. Näin on esimerkiksi Keitelejazz-tapahtuman tapauksessa.

Kulttuuriyhdistysten järjestämien tapahtumien lähtökohta on korkea laatu. Valtakunnallista näkyvyyttä saadaan vähitellen vuosien saatossa pitkälti puskaradiona toimivan yleisön kautta. Toimijat ovat terveellä tavalla ylpeitä järjestämistään tapahtumasta. Toiminnan peruskivi, aktiivien jaksaminen, on tältä osin turvattu. Osa tapahtumista ei tavoittelekaan näkyvyyttä Keski-Suomen maakunnan ulkopuolella. Suurin osa tyytyy tavoittelemaan oman ja ympäröivien paikkakuntien yleisöä. Markkinoinnissa yhdistykset eivät keskity pelkästään mahdollisimman suuren yleisömäärien houkutteluun. Se millaista yleisöä yhdistysten järjestämissä tapahtumissa käy, on myös oleellista. Musiikkiyhdistysten ja teattereiden tapauksessa yleisön toiveet vaikuttavat suoraan seuraavien vuosien ohjelmistoon. Kuvataideyhdistyksissä korostuvat yleisöstä löytyvät potentiaaliset yhdistysten uudet jäsenet.

Pienet yhdistykset hyödyntävät markkinoinnissa paljon internettiä, koska niiden varat eivät riitä lehtimainontaan. Joillakin pienilläkin yhdistyksillä on tosin yhteistyösopimuksia paikallislehtien kanssa. Tällöin ne pystyvät ilmoittamaan toiminnastaan myös lehtimainoksien kautta. Markkinoinnin painotukset eivät kuitenkaan riipu suoraan taloudellisista resursseista. Useiden yhdistysten kohderyhmät ovat yksinkertaisesti paremmin tavoitettavissa netin kautta. Esimerkkeinä toimintansa nuorille suuntaavat Jelmury ja Musiikkiyhdistys Klint ry. Julisteiden avulla tapahtuva markkinointi on myös keskeisessä asemassa Jelmun tiedottamisessa. Tämä on tehty Jyväskylän kaupungin taholta hankalaksi

rajoittamalla laillisten ilmoituspaikkojen määrä minimiin. Suurin osa kulttuuriyhdistyksistä toimii internetin maailmassa mutkattomasti. Tosin monet yhdistykset kertoivat, että omissa nettisivuissa olisi kehittämisen varaa. Paikkakunta-kohtaiset tapahtumakalenterit ja niiden väliset linkitykset tuottavat myös harmia. Ongelmana on se, että tapahtumakalentereita ei päivitetä tai niitä päivitetään vain harvoin. Kaikkia tapahtumakalentereita ei ole linkitetty Jyväskylän kaupungin kalenteriin, jolloin yksittäinen pienemmällä paikkakunnalla järjestettävä tapahtuma voi jäädä huomioimatta.

Kulttuuriyhdistysten näkyvyys on seikka, joka panee pohtimaan sitä, mikä on millekin yhdistykselle riittävä näkyvyyden määrä. Keskisuomalaisista kulttuurielämästä on moitittu Jyväskylän keskeiseksi. Tätä samaa viestiä kuulumme myös maakunnan yhdistysten edustajien suusta. Taidetoimikunnan vierailu eri paikkakunnilla otettiin kiitollisena vastaan ja samalla todettiin, että vastaavaa toimintaa tulisi olla taiteen alalla paljon enemmän. Kärjistäen voi sanoa, että yhdistykset olivat sitä tyytymättömämpiä näkyvyytensä maakunnan kulttuurisektorilla mitä kauempana sen kotipaikka sijaitsee Jyväskylään nähden. Asia erikseen ovat pienillä paikkakunnilla toimivat yhdistykset, jotka eivät tavoittelekaan näkyvyyttä oman paikkakunnan ulkopuolella. Tällaisia ovat esimerkiksi Keuruun taiteilijaseura ry ja Palokka seura ry. Harvat yhdistykset ovat lähteneet tavoittelemaan laajempaa näkyvyyttä suuntaamalla toimintaansa yhdistyksen kotipaikan ulkopuolelle. Poikkeuksen tähän sääntöön tekevät Keski-Suomen Sanataideyhdistys Rapina ry, Haihatuksen Henki ry, Loiskis ry, Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry ja (taiteilijahankinnan mielessä) Yläkaupungin Yö ry. Näistä vain Haihatus tulee Jyväskylän ulkopuolelta. Rapina ry on esimerkki nuoresta yhdistyksestä, joka on lyhyen ajan kuluessa tehnyt itsensä tunnetuksi keskisuomalaisissa kouluissa. Näkyvyyteen ei ole ollut oikotietä, vaan se on rakennettu pitkäjänteisellä ympäri maakuntaa suuntautuvalla työllä.

Vaikka useiden tapahtumien taustalla on paikallisen hengen nostattaminen, näkisivät niiden järjestäjät mielellään yleisössä väkeä myös muualta Keski-Suomesta ja Suomesta ylipäätään. Näkyvyyttä oman paikkakunnan ulkopuolelle on pyritty lisäämään muun muassa olemalla mukana matkailumessuilla (Multiaista Satoa, Traktorijatit), lähettämällä puffijuttuja lehtiin ja ennen muuta käyttämällä hyväksi yhdistysaktiivien henkilökohtaisia suhteita. Valtakunnallista huomiota herättävät tapahtumat ovat isoja musiikitapahtumia kuten Musiikin aika ja Keitele jazz. Niiden näkyvyys perustuu pitkälti vuosien saatossa rakennettuun imagoon. Molemmat mainitut tapahtumat ovat saavuttaneet merkittävän aseman omassa genressään ja saavat esimerkiksi palstatilaa valtakunnallisessa mediassa ”itsestään”, tekemättä mitään erityistä. On syytä kuitenkin muistaa, että molempien tapahtumien taustalla tehdään koko ajan kehitystyötä, jonka tarkoituksena on viedä tapahtumia aina vain parempaan ja laadukkaampaan suuntaan. Tanssin Aika ry:n Ismo-Pekka Heikinheimo kertoi, että yhdistyksen tiedottaminen on onnistunut hienosti ja juttuja on saatu läpi myös valtakunnallisen mediaan. Heikinheimon asema tanssin läänintaiteilijana on varmasti osaltaan helpottanut tiedottamista.

Keski-Suomen taidetoimikunta voisi tämän raportin myötä profiloitua enemmän kulttuuriyhdistyksiä esiin nostavana tahona. Keinoina tähän voisivat olla jonkinlaisen toimijatietopankin perustaminen, tapaamisten ja seminaarien järjestäminen kulttuuriyhdistysten ja esimerkiksi toimintaa rahoittavien tahojen kesken sekä vapaan kentän toimintaa edistävän projektin perustaminen taidetoimikuntaan. Projekti keskittyisi kulttuuriyhdistysten lisäksi muihin vapaan sektorin toimijoihin kuten esimerkiksi freelance-taiteilijoihin. Edellä mainitut toimenpiteet ovat mahdollisia ratkaisuja haasteisiin, joita kulttuuriyhdistykset ovat taidetoimikunnalle heittäneet. Aika näyttää miten käy niiden toteuttamisen kanssa. Vuoden 2011 alusta työnsä aloittava kulttuurituottaja-läänintaiteilija antanee myös oman panoksensa haasteisiin vastaamiseen.

YHTEISTYÖSTÄ JA VERKOSTOITUMISESTA – ”Yhdessä olemme enemmän”

Yhdistysten keskinäinen yhteistyö

Kulttuuriyhdistykset verkostoituvat tyypillisesti oman alansa toimijoiden kanssa. Mikäli yhdistyksen edustamalla kulttuurin alalla on olemassa jokin kattojärjestö, kuuluu se tavallisesti siihen. Yhteydet muihin oman kulttuurin alan yhdistyksiin ovat tavallisesti myös vireät. Keskisuomalaiset saman alan yhdistykset toteuttavat yhteisiä projekteja. Joissakin tapauksissa yhteistyötä tehdään myös maakunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Toisaalta paikallinen yhteistyö on vahvaa. Tästä esimerkkinä mainittakoon Traktorijatzen ja Musiikin aika -festivaalin markkinointiyhteistyö Viitasaarella, Multiaista satoa ry:n sähköistävä vaikutus Multian toimijoihin ja vastaperustetun Art Hysterian yhteistyöhankkeet Saarijärvellä. Harrastajateatterit ovat hyvä esimerkki onnistuneesta yhdistysten välisestä yhteistyöstä. Teatterit lainaavat toisiltaan niin kalustoa kuin tekijöitäkin. Myös esitystilat ovat usein useamman teatteriyhdistyksen yhteiskäytössä. Vakiopaine yhdistää harrastajateattereita tarjoamalla niiden käyttöön harjoittelu- ja esiintymistilan. Vakiopaine teatterilla on yhteistyötä myös kaupunginteatterin kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa Jelmu ry:n kanssa tavaroiden vaihdon ja konsultaation muodossa sekä muiden kaupunkien teattereiden kanssa. Jyväskylän seudulla on harvinaisen vireä harrastajateatterikenttä. Siinä olisi oma tutkimuksen paikka. Eri harrastajateattereista on tehty muun muassa historiikkityyppisiä tutkimuksia, mutta koko kenttää yhdistävä tarkastelu puuttuu.

Yhdistysten välinen yhteistyö ei ole kuitenkaan niin vahvaa kuin se voisi parhaimmillaan olla. Toiset yhdistykset eivät ole kulttuuriyhdistysten tavallisimpia yhteistyökumppaneita. Kaupungin tai kunnan toimija voi koota yhdistyksiä saman sateenvarjon alle lähinnä markkinointitarkoituksessa. Esimerkiksi

musiikkitapahtumille tärkeämpiä yhteistyökumppaneita ovat kuitenkin tapahtumaa rahoittavat sponsorit. Usein yhteistyötä ei ole yksinkertaisesti siitä syystä, ettei paikkakunnalla ole toista vartenotettavaa yhteisötoimijaa. Joskus toinen yhdistys nähdään kilpailijana, jonka kanssa ei halutakaan tehdä yhteistyötä. Useassa tapauksessa kulttuuriyhdistykset joutuvat pakertamaan turhan yksin siihen nähden millaisia yhteistyön mahdollisuuksia olisi. Poikkeuksen tähän sääntöön tekevät äsken mainitut teatteriyhdistykset ja eri yhdistysten aktiivinen yhteistyö Saarijärvellä. Suurin haaste yhdistysten keskinäisessä yhteistyössä lienee saada eri alojen osaajat kohtaamaan toisiaan. Kilpailuasetelman sijaan voitaisiin lähteä rakentamaan poikkitaiteellista toimintaa yhdessä. ”Yleiset kulttuuriyhdistykset” ovat jo omaksuneet tällaisen toimintamallin. Kulttuuriyhdistys Väritys ry:n toiminta ei ole sidoksissa johonkin tiettyyn kulttuurinalaan, vaan yhdistävänä tekijänä on se, mitä nuoret haluavat tehdä. Kuhmoisten kulttuuriyhdistys ry yhdistää paikallisia toimijoita Kuhmoinen Kuhtuu -kulttuuriviikon järjestelyissä. Yläkaupungin Yö on lähtökohtaisesti poikkitaiteellinen festivaali. Hyväksi esimerkiksi yhteistyön voimasta kelpaa myös Tanssiteatteriyhdistys Kramppi ry:n toteuttama Dracula produktio, joka oli tanssia, musiikkia ja teatteria yhdistelevä jyväskyläläisen harrastajateatterikentän voimannäytös. Yhteistyöprojekteissa mukana olleet yhdistykset voisivat rohkaista muita yhdistyksiä vastaavaan toimintaan paitsi omalla esimerkillään, myös antamalla käytännön vinkkejä ja neuvomalla toiminnan eri vaiheissa.

Sponsorit

Yhdistysten saama tuki tulee yhä enemmän ja enemmän sponsoriluonteisten avustusten muodossa. Julkisen rahoituksen merkitys on vähenemään päin, vaikka sekin on useille yhdistyksille yhä miltei eilinehto. Sponsorit- ja mainostulot ovat keskeisessä roolissa musiikkitapahtumia järjestävien yhdistysten toiminnan rahoittamisessa. On monia tapahtumia, joita ei kyettäisi järjestämään lainkaan ilman sponsoroivien yritysten tukea. Yritykset saavat tapahtumien kautta näkyvyyttä. Useimmiten paikalliset yrittäjät haluavat olla esillä tapahtumassa ja tavoittaa tällä tavalla potentiaalista asiakaskuntaa. Tiettyjä kulttuurin erikoisaloja, kuten jazz-musiikkia, voivat haluta sponsoroida myös ulkopaikkakuntalaiset ja suuremmat yritykset, mutta pääsääntö on se, että kulttuuritapahtumaa tukevat ennen kaikkea paikalliset yritykset.

Sponsorihankinta tapahtuu pääsääntöisesti hyödyntämällä verkostoja. Yhdistysten aktiivijäsenet ja viime kädessä tapahtumasta vastaavat henkilöt ovat ratkaisevan tärkeässä asemassa sponsoreja hankittaessa. Hyvin usein on niin, että tapahtuman tulot riippuvat yhden tai kahden ihmisen verkostojen laajuudesta ja suhteiden luonteesta. Henkilökohtaisia ja ”tutun tuttu”-tyyppisiä kontakteja hyödynnetään yhdistystoiminnan rahoituksessa paljon. Toinen tapa saada sponsoreja on järjestää onnistunut tapahtuma. Yrittäjät ovat mielellään mukana toiminnassa, joka on laadukasta ja kiinnostaa näin ollen myös yleisöä. Tällöin yrittäjät voivat itsekkin tarjoutua sponsoriksi. Tavallisempaa

on kuitenkin, että yrittäjä on kuullut tai kokenut tapahtuman positiivisena ja lähtee tämän jälkeen pyydettäessä mukaan sponsorina.

Kulttuuriyhdistyksillä on sponsorihankinnassa parantamisen varaa. Musiikkiyhdistykset ovat sponsorihankinnan edelläkävijöitä, mutta miten saada myös muut kulttuuriyhdistykset hyödyntämään sponsoreita tehokkaammin? Tänä päivänä sponsorirahoitus on läsnä ennen muuta isommissa tapahtumissa, mutta voisiko se olla myös pienimuotoisempien tapahtumien rahoituksen osa? Paljon riippuu myös yrity maailman asenteista. Jatkuuko nykyinen linja vai voisivatko yrityksen olla kiinnostuneita myös pienimuotoisemmasta, spesifimmälle kohderyhmälle suunnatusta toiminnasta?

Muu verkosto

Kulttuuriyhdistyksille tärkeitä verkostoja muodostuu niiden paikallisessa toimintaympäristössä. Yhdistysten toiminta on tullut ajan saatossa tunnetuksi toimintapaikkakunnalla ja se poikii yhteydenottoja ja yhteistyötarjouksia. Useissa kunnissa kolmannen sektorin toimijoita pyydetään hoitamaan jotain tiettyä kulttuuripalvelua. Tässä kohdin raha astuu kuvioihin ja alkaa neuvottelu siitä, millä hinnalla yhdistys on valmis toteuttamaan toimintaa. Kunnan viranomaisten ajatuksena on usein se, että hyödyntämällä yhdistyssektorin vapaaehtoistoimintaa saadaan aikaan säästöjä. Kunnat tarjoavat vastineeksi toiminnan järjestämisestä usein mahdollisuutta käyttää kunnan omistuksessa olevia tiloja ilman erillistä maksua. Suoraan kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä riippuvaisia toimijoita oli haastateltavista yhdistyksistä vähän. Kulttuuriyhdistys Väritys ry on syntynyt nuorten aloitteesta tukemaan nuorten omaehtoista kulttuuritoimintaa Jyväskylässä. Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluissa tämä toiminta on nähty yhdeksi kulttuurisen nuorisotyön osa-alueeksi. Nuorisopalvelut onkin solminut toiminnasta yhdistyksen kanssa ostopalvelusopimuksen, joka sisältää myös nuorten kulttuuritoiminnan tilat.

Yksittäiset ihmiset ovat tärkeä voimavara kulttuuriyhdistyksille. Useiden yhdistysten toiminnassa on mukana ihmisiä, jotka eivät ole niiden virallisia jäseniä. Esimerkiksi Korpilahden Satamabluesin järjestelyihin osallistuu joukko paikallisia musiikista kiinnostuneita ihmisiä, jotka eivät kuulu yhdistykseen. Markkinointimielessä yksittäiset ihmiset ovat ratkaisevan tärkeitä. He muodostavat puskaradiomarkkinoinnin ensimmäiset tärkeät lenkit. Yhdistysten toimintaa ihailevat henkilöt muodostavat vakioyleisön ytimen yhdistysten järjestämissä tapahtumissa. Tämän ihmisjoukon huomioiminen yhdistyksen toiminnassa on tärkeä, koska se määrittää hyvin pitkälle sen millainen kuva yhdistyksestä välittyy ulkopuoliseen maailmaan.

Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry:n Erkki Hirvelä määritteli haastattelussa yhdistyksen jäsenet porukaksi, jossa jokaisella on oma vahvuutensa. Tilanne on samankaltainen muissakin yhdistyksissä. Yhdistysten sisäistä työnjakoa voisi kehittää pohjautuen kunkin jäsenen vahvuusalueeseen. Tällä hetkellä vastuun hajautuminen isommalle joukolle on yhdistyksissä harvinaista, mutta toivottavasti tilanne muuttuu ja yhdistykset kehittyvät entistä yhteisöllisempään suuntaan.

Internet mahdollistaa nopean ja tehokkaan verkostoitumisen. Jotkin yhdistykset olivat hyödyntäneet verkostoitumisessa facebookia. (Tästä lisää kappaleessa Sosiaalinen media). Useimmille tärkeämpää on hyödyntää joko itse koottuja tai valmiita sähköpostilistoja. Listoja löytyy muun muassa eri alojen kattojärjestöiltä, kuntien kulttuuritoimilta sekä tietyn kulttuurialan palvelusivustoja tarjoavilta toimijoilta. Sähköisen viestin jalostaminen aidoiksi kohtaamisiksi yhdistyskentällä on haasteellista. Tässä kohtaa toiminta on keskeistä. Yhteisen päämäärän eteen työskentely kokoaa usein erilaiset taustat omaavat ihmiset yhteen kaikkein parhaiten. Toisaalta on olemassa joukko ihmisiä, jotka saattavat olla kiinnostuneita yhdistysten toiminnasta, mutta eivät halua itse osallistua aktiivisesti. Tätä joukkoa ei ole tiedotuksessa syytä väheksyä, koska siinä saattaa piillä potentiaalista yleisöä yhdistysten järjestämiin tapahtumiin.

E erityisen tärkeitä kontakteja kulttuuriyhdistyksille ovat yhteydet oman alansa huippuosaajiin, taiteilijoihin. Nämä kontaktit luodaan tavallisesti kasvotusten tapahtuvissa kohtaamisissa. Esimerkiksi Kihveli Soikoon ry on onnistunut saamaan muutamia skiffle-musiikin huippunimiä esiintymään tapahtumassaan vierailemalla itse alan festivaaleilla Englannissa ja Saksassa tavaten muusikkotähtiä henkilökohtaisesti. Taideyhdistykset houkuttelevat taiteen ammattilaisia mukaan toimintaansa muun muassa pyytämällä heitä juryttämään järjestämiään näyttelyitä. Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry:llä on ollut yhteyksiä Latvian ympäristötaiteen edustajiin. Musiikkitapahtumissa esiintyy usein ulkomaisia artisteja, jotka joku aiempaan vuoteen samalla paikalla esiintynyt suomalainen muusikko on pyytänyt paikalle. Myös suoria yhteydenottoja tapahtuman järjestäjiltä muusikoille tehdään mahdollisuuksien rajoissa.

Keski-Suomen Kirjailijat ry:llä on kansainvälistä toimintaa kirjailijavaihdon merkeissä. Yhdistys saa toiminnalleen näkyvyyttä ulkomaisten vieraiden esiintymisten kautta. HALMA-ohjelman kautta yhdistyksellä on ollut vieraita muun muassa Sveitsistä, Walesista ja Pohjois-Irlannista. Jyväskyläläinen kirjailija Maritta Lintunen vietti osan HALMA:n residenssiajastaan Unkarissa ja on lähdössä vielä vuonna 2010 Belgiaan. Muita residenssivieraita on ollut Tsekeistä ja Saksasta. Lisäksi yhdistys tekee kansainvälistä yhteistyötä Jyväskylän yliopiston taiteen- ja kulttuurintutkimuksen laitoksen kanssa ja tätä kautta vieraita on ollut vuonna 2010 USA:sta ja Tsekeistä.

Aktiivisuus verkostoitumisessa heijastelee yhdistyksen toiminnan luonnetta. Verkostoja paljon hyödyntävät yhdistykset olivat tyypillisesti vastikään perustettuja, toimintaansa laajemmalle alueelle suuntaavia, aktiivisesti rahoitusta hakevia ja toimintaansa projektiluonteisesti pyörittäviä. Ne

yhdistykset, joiden toiminta on tiukasti paikkakuntaan sidoksissa hyödyntävät puolestaan vuosien saatossa hankittuja stabiileja kontakteja. Aktiivisesti verkostoituvilla yhdistyksillä on laajat kontaktiverkostot, mutta miten on näiden yhteyksien laadun laita? Voimakkaasti paikkakuntaan identifioituvilla yhdistyksillä yhteydet muihin toimijoihin tarkoittavat useasti myös reaalista yhteistoimintaa. Suurempia verkostoja hyödyntäville yhdistyksille puolestaan tärkeämpää on näkyvyys. Toki myös potentiaaliset yhteistyökumppanit siilautuvat verkoston läpi. Voidaankin sanoa, että osa verkostoista on luonteeltaan yhteistoimintaverkostoja kun taas osaa käytetään toiminnasta tiedottamiseen.

VIESTINTÄ – ”Luitko päivän lehden?”

Viestinnän strategioista

Haastatelluilla kulttuuriyhdistyksillä on erilaisia, toisistaan sangen poikkeavia strategioita toteuttaa viestintäänsä. Yhdistykset voi tämän perusteella jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat perinteiset yhdistykset, joilla sanomalehdistö on edelleen tärkeässä asemassa viestinnässä. Toisena ryhmänä erottuvat (usein nuoret) yhdistykset, jotka perustavat tiedottamisensa internetin hyödyntämiseen. Kolmanteen ryhmään kuuluu tyypillisesti suurempia tapahtumia järjestäviä yhdistyksiä, jotka käyttävät hyväkseen niin lehdistöä kuin internettiäkin. Näiden kategorioiden väliin mahtuu yhdistyksiä, jotka eivät suoraan istu mihinkään ryhmään. Esimerkiksi teattereille ja useille musiikkiyhdistyksille julisteet ja erilaiset flyerit ovat tärkeä osa markkinointia ja omasta toiminnasta tiedottamista.

Raha ratkaisee paljon myös viestinnän maailmassa. Paikallislehdessä tapahtuvasta ilmoittelusta on siirrytty paljolti käyttämään internettiä sen edullisuuden tai ilmaisuuden vuoksi. Sattuma voi ratkaista paljon myös yhdistysten suunnitellussa viestinnän strategioita. Esimerkiksi Kihveli Soikoon ry ja Keitele jazzia järjestävä Äänekosken Jazz ry ovat saaneet paikallislehden tekemään tiivistä yhteistyötä kanssaan. Tällaisessa yhtälössä paikallislehti saa haluamaansa näkyvyyttä ja kulttuuriyhdistys palstatilaa lehdessä ja omia ilmoituksiaan lehteen normaalia pienemmin korvauksin.

Mainonnan ja tiedottamisen keinoja

Yllättävän monessa haastattelussa puskaradio mainittiin tärkeimpänä viestinnän keinona. Puskaradio menetelmässä ei ole oleellista tavoitettujen ihmisten määrä, vaan kontaktien laatu. Kun viesti kulkee

suusta suuhun, tavoitetaan suuremmalla todennäköisyydellä juuri ne ihmiset, jotka ovat aidosti kiinnostuneita yhdistyksen toiminnasta. Kulttuuritapahtuman laatu on ratkaisevan tärkeässä asemassa. Jos tapahtuma on onnistunut, lähtee viesti siitä kulkemaan puskaradion kautta ja seuraavan vuoden yleisömäärä kasvaa poikien lumipalloefektin tavoin seuraavaksi vuodeksi taas lisää väkeä. Toki puskaradion ”kuuluvuudella” on rajansa. Suuria massoja ei tällä viestinnän strategialla tavoiteta. Puskaradio on tärkeä menetelmä hankittaessa ihmisiä mukaan yhdistysten varsinaiseen toimintaan. Esimerkkinä tästä olkoon näyttelijöiden kasaaminen teatteriproduktioon tai taiteilijoiden hankkiminen näyttelyyn.

Julistemainonta on perinteisesti ollut tärkeä osa kulttuuriyhdistysten viestintää. Internetin myötä sen merkitys on ollut vähenemään päin. Kuitenkin julisteiden kautta välittyy edelleen paljon tietoa erityisesti nuorille suunnatuista musiikkikeikoista, teatteriesityksistä ja isommistakin musiikitapahtumista. Julistemainonta on ollut suosittu tapa viedä yhdistysten viestiä eteenpäin, koska se on edullista verrattuna esimerkiksi lehtimainontaan. Aiemmin mainittuihin julisteidenlevitysongelmiin tulisi saada ratkaisu mahdollisimman pian, jotta yhdistyksillä olisi tasapuoliset mahdollisuudet toteuttaa viestintäänsä. Myös Nordic Glory Festival ry:n tuottaja Janika Kerttula mainitsi, että Jyväskylässä on vaikeaa saada tarpeeksi näkyvyyttä julistemainonnan keinoin.

Yhdistykset käyttävät jonkin verran myös suoraan kotitalouksiin suunnattua mainontaa. Esimerkiksi Laukaan teatteri ry jakaa joka kesä Laukaan talouksiin mainoksen teatteriesityksestään. Tällainen suoramarkkinointi ei ole tänä päivänä enää kovin tyypillistä, mutta ne yhdistykset, jotka sitä harjoittavat, kertovan suoran mainonnan olevan tehokasta.

Kun on kyse riittävän toimijajoukon keräämisestä yksittäiseen kulttuuritapahtumaan, ovat yhdistyksen aktiivit tärkeässä asemassa. Usein yhdistyksen toiminnanjohtaja tai tapahtuman taiteellinen johtaja lähtee kasaamaan ohjelmistoa ja ottamaan yhteyttä esiintyviin taiteilijoihin. Teatteriproduktioissa keskeisessä asemassa on ohjaaja, joka hyödyntää henkilöstön hakemisessa aiempia kokemuksiaan. Tämä on omiaan edistämään teatterikentän toimijoiden liikkuvuutta eri yhdistysten välillä. Kuvataideyhdistykset voivat kutsua itse suoraan taiteilijoita laittamaan töitään esille näyttelyynsä. Usein näyttelyihin on jonkinlainen haku, jonka perusteella valittu ammattitaiteilija valitsee näyttelyyn hyväksyttävät työt. Musiikitapahtumien tapauksessa kyse on paitsi järjestävän tahon mieltymyksistä, myös siitä millaisia esiintyjiä tapahtumalle on tarjolla. Viestintä kulkee siis paitsi yhdistyksestä ympäristöön myös bändeiltä, taiteilijoilta, näyttelijöiltä ja muilta taidetta harrastavilta tahoilta yhdistyksen suuntaan. Nyrkkisääntönä on, että mitä suurempi ja tunnetumpi kulttuuritapahtuma on, sitä enemmän sille tulee ehdotuksia esiintyjiksi.

Yksi tapa tehdä itseään tunnetuksi on olla mukana erilaisissa tapahtumissa. Tyypillisesti nämä tilaisuudet kokoavat yhteen paikallisia kulttuuri toimijoita. Jyväskylässä järjestettävistä mainittakoon vaikkapa kaikki yhdistystoimijoita yhdistävä Mahdollisuuksien tori ja kirjaväkeä keräävät Vanhan

Kirjan Talvi sekä Kirjamessut. Muualla maakunnassa tapahtuvia eri toimijoita yhteen kokoavia tapahtumia ovat esimerkiksi Kuhmoinen Kuhtuu -kulttuuriviikot, Joutsan Joutopäivät ja Multialla järjestettävä Multiaista Satoa -kylätapahtuma. Useimmilla paikkakunnilla on omat tapahtumansa, joissa kulttuuriyhdistykset ovat näkyvästi läsnä. Kulttuuriyhdistyksillä on myös usein hyvin tärkeä rooli näiden tapahtumien järjestelyissä.

Printtimedia

Pääosa haastattelemistamme kulttuuriyhdistyksistä on suuruusluokaltaan pienehköjä yhdistyksiä. Niillä ei ole tavallisesti varaa maksaa isoista lehtimainoksista. Osa yhdistyksistä saa näkyvyyttä printtamediassa tekemällä erilaisia yhteistyöjärjestelyjä lehtien kanssa. Suurin osa tyytyy lähettämään tiedotteita lehtiin toivoen, että ne myös julkaistaisiin. Kulttuuriyhdistysten kokemukset lehdistöstä olivat sidoksissa niiden saamaan näkyvyyteen. Ne, joiden toiminnasta oli lehdissä kerrottu, olivat tyytyväisiä kun taas ne, jotka eivät olleet juttujaan läpi saaneet arvostelivat paikallislehtiä ja erityisesti Keskisuomalaista kärkevin äänenpainoin.

Isommat kulttuuritapahtumat ovat saavuttaneet Keskisuomalaisen kulttuuritoimituksessa sellaisen aseman, että niistä saatetaan tehdä useampikin juttu lehteen. Esimerkkinä tästä Musiikin aika – festivaalista vuonna 2010 tehty juttusarja. Sen sijaan pienemmät yhdistykset jäävät usein paitsioon, vaikka ne viestivät tapahtumistaan toimitukseen aktiivisesti. Esimerkiksi Keuruun Taiteilijaseura ry on odottanut monta vuotta turhaan lehden arvostelijan saapumista yhdistyksen vuosinäyttelyyn. Kulttuuriyhdistyskentän suurempi näkyvyys Keskisuomalaisessa antaisi oikeamman kuvan maakunnan kulttuuritarjonnasta. Tämän hetkinen linja suosii kaupallisia toimijoita ja antaa keskisuomalaisesta kulttuurista Jyväskyläkeskeisen kuvan. Toisaalta mediaan tyytyväisiäkin toimijoita löytyy. Vakiopaineen Antti Suora kertoi, että sekä teatteri että muukin Vakiopaineen taiteellinen ohjelmisto on noteerattu mediassa keskimäärin hyvin.

Yhdistystoiminnan perinteinen tiedotusväylä on ollut lehtien ”tapahtuu”- tai ”menot” -tyyppinen ilmoita ilmaiseksi palsta. Hankasalmelainen Asko Luomala kertoi, miten oli aikoinaan tarkastanut Hankasalmen Sanomista onko kirkkokuorolla harjoituksia. Mikäli ilmoitusta ei ollut, ei ketään myöskään tullut paikalle. Tämän kaltainen ilmoittelu on nykyisin jäänyt vähemmälle, mutta lehtien ilmaisupalstat ovat edelleen tärkeä osa joidenkin yhdistysten viestintää. Menot-palstalla on luontevaa ilmoittaa ajankohtaisia tapahtumia. Sen kautta voidaan tavoittaa viime hetken yleisöä, joka ei ole ehtinyt kuulemaan tapahtumasta aiemmin. Tätä ilmoittelumuotoa käyttävät erityisen paljon teatterit ja kuvataideyhdistykset. Osa lehdistä kokoaa menot-palstansa ainakin osittain itse täydentäen luetteloa yhdistyksiltä tulleilla ilmoituksilla. Usein ilmoitusten pohjana on netistä löytyvä ko. paikkakunnan toimintakalenteri.

Internet ja sosiaalinen media

Netin käytössä on suuria eroja yhdistysten välillä. On aivan eri asia käyttää nettiä aktiivisesti hyväksi kuin omata vain nettisivut, joita päivitetään laiskasti. Aktiivisemmat yhdistykset hyödyntävät viestinnässään myös sosiaalista mediaa: facebookia ja blogeja. Tällöin ei ole kyse vain yksisuuntaisesta tiedottamisesta vaan nämä uudet viestinnän muodot mahdollistavat vuorovaikutuksellisen yhteyden yleisöön ja ylipäättään niihin ihmisiin, jotka ovat yhdistyksen toiminnasta kiinnostuneita. Netissä aktiivisesti vaikuttavat yhdistykset ovat lisänneet vuorovaikutuksellisia elementtejä myös omille nettisivuilleen. Yksi esimerkki tällaisesta elementistä on mahdollisuus antaa palautetta sivuston kautta ja toinen Jelmun tarjoama mahdollisuus liittyä yhdistyksen sähköpostilistalle nettisivun kautta. Yksi esimerkki netin aktivoivasta vaikutuksesta on Live Herring elokuva- ja mediakulttuurin läänintaiteilijatyöryhmän ja Tanssin Aika ry:n yhteistyönä aikaansaama yli sadan animoidun tanssin syntyminen nettiin vuonna 2009 (http://www.liveherring.org/animoitu_liike/).

Useat yhdistykset mainitsivat, että niiden sivustot vaatisivat päivittämistä. Ongelmana on se, ettei henkilöresursseja internetviestinnän hoitamiseen tunnu olevan tarpeeksi. Valitettavasti nettisivujen päivittäminen lankeaa usein niiden samojen ihmisten kontolle, jotka ovat yhdistyksessä muutenkin aktiivisia ja joilla on kädet valmiiksi täynnä työtä. Päivitysongelmat tulisi hoitaa kuntoon mahdollisimman pian. Kun sivuille on saavutettu näkyvä asema, vierailevat ihmiset siellä aikansa ja sieltä osataan hakea tietoa jonkin aikaa. Jos sivusto on puutteellinen ja ennen muuta jos sen tiedot eivät ole ajan tasalla, hylkäävät kävijät sivuston nopeahkosti. Sen takia on tärkeää, että kun näkyvyys internetin maailmassa on saavutettu, sitä pidetään myös yllä.

Facebookia hyödyntää tällä hetkellä vain pieni osa haastatelluista kulttuuriyhdistyksistä. Ne, jotka niin tekevät, pitävät facebookia tehokkaana ja näppäränä viestintävälineenä. Facebook on toiminut näille yhdistyksille lähinnä sähköisenä mainoksena. Vuorovaikutus yleisön kanssa ei ole ollut kovin merkittävässä roolissa, vaikka se on teknisesti helppoa ja vaivatonta. Useat yhdistykset harkitsevat facebookin käyttöönottamista. Joillekin yhdistyksille facebook näyttäytyy ”liian riskaabelina”. Perinteikkäillä yhdistyksillä on hankala suhtautua lisääntyneeseen tiedon kulun avoimuuteen. Kulttuuriyhdistysten valinnat sähköisten medioiden käytössä on aihe, josta voisi laatia oman selvityksensä. Tämä raportti tyytyi kysymään: onko yhdistyksellenne käytössä sosiaalista mediaa? Lopputulokseksi saatiin, että tällä hetkellä sosiaalista mediaa hyödyntävät yhdistykset ovat vähemmistössä, mutta niiden määrä kasvaa koko ajan siten, että kohta enemmistö käyttää esimerkiksi facebookia. Nähtäväksi jää syntyykö nettiin aina uusia medioita, joissa pitäisi olla läsnä. Jos näin on, asettaa se omat haasteensa yhdistystoimijoille. On mielenkiintoista seurata kuinka suuri osa tulevaisuuden kulttuuriyhdistysten toiminnasta tapahtuu nettimaailmassa.

APUA YHDISTYKSILLE – ”Minulla on asiaa. Kuka kuuntelisi?”

Kulttuuriyhdistykset tarvitsevat tahon, joka kuuntelee niiden asiaa. Monilla yhdistyksillä tuo taho on ollut kunnan tai kaupungin kulttuuritoimi. Osa yhdistyksistä on kuitenkin niiden panokseen tyytymätön. Pieni osa yhdistyksistä on löytänyt taidetoimikunnasta apua toimintaansa. Varsinainen kulttuuriyhdistysten ja tapahtumatuotantojen kanssa työskentelevä henkilö puuttuu taidetoimikunnasta. Muutamat yhdistykset ilmaisivat voimakkaasti tahtonsa saada tällainen henkilö taidetoimikuntaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että seuraavan läänintaiteilijan toimiala tulisi olla kulttuurin tuottaminen. Ja näinhän tapahtuukin, kun kulttuurituottaja-läänintaiteilija aloittaa työnsä vuoden 2011 alusta. Toinen vaihtoehto olisi jonkinlaisen vapaaseen kenttään liittyvän projektin perustaminen. Ongelmana on toisaalta ollut myös se, etteivät kulttuuriyhdistysten tarpeet ja taidetoimikunnassa olemassa olevat resurssit kohtaa riittävässä määrin.

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry on kiinnostunut kulttuuriyhdistyksistä yhtenä asiakasryhmänään. Haastattelujen perusteella yhdistykset eivät kuitenkaan olleet saaneet sieltä substanssiosaamista. Joidenkin yhdistysten kirjanpito sen sijaan on KYT:n hoidossa. Jatkossa KYT:n kanssa tulee neuvotella siitä millä tavalla se haluaisi olla mukana, kun lähdetään suunnittelemaan jatkotoimenpiteitä tämän raportin pohjalta.

Kulttuuriyhdistykset osaavat hoitaa hommiaan itseksenkään. Apua tarvittaisiin (joskus eri toimijoiden välisten) toimintojen koordinointiin ja tapahtumien rahoittamiseen. Kuntien kulttuurisihteerit ovat perinteisesti olleet tärkeä kulttuurisektoria yhdessä pitävä kitti. Kun kulttuurisihteerien virkoja lakkautetaan, jäävät yhdistykset tyhjän päälle. Taidetoimikunta myöntää pieniä avustuksia kulttuuriyhdistyksille. Usein marginaalista tukea tärkeämpää on symbolinen tuki ja se, että tapahtuma voi käyttää taidetoimikunnan logoa nettisivuillaan.

Vaikka kolmas sektori tuntuu pärjäävän hyvin omillaankin, ei yhteistyön lisääminen virallisten tahojen, kuten Keski-Suomen taidetoimikunnan ja Keski-Suomen Liiton, kanssa olisi pahitteeksi. Tämä voisi olla rahan jakamisen sijaan esimerkiksi neuvontaa ja kehittämisapua. Ennen kaikkea kulttuuriyhdistyksissä tehtävä arvokas työ tulisi saada paremmin näkyväksi. Näin voitaisiin vähitellen vaikuttaa esimerkiksi niille myönnettävän julkisen tuen kokonaisuutensa. Yhdistysten muuttumisesta liiallisen tuen myötä julkisten kulttuurilaitosten jatkoksi ei liene vaaraa. Loiskis ry on hyvä esimerkki yhdistyksestä, joka on säilyttänyt uudistumiskykynsä ja raikkautensa vakituisen valtionavustuksen ja kotikuntien tuen varmistuessa jatkuvan ja pitkäjänteisen orkesteritoiminnan. Puolet yhdistyksen tuloista hankitaan omalla toiminnalla. Toisaalta kulttuuriyhdistykset eivät ole myöskään uhkaamassa vakiintuneiden kulttuurilaitosten asemaa, vaan niillä on omat eriytyneet toimintaloikonsa kulttuurin kentällä. Joillekin yhdistyksille on tosin sysätty vastuuta ennen kaupungille kuuluneiden toimintojen toteutuksessa. Esimerkiksi Kulttuuriyhdistys Väristys ry:n toiminnan voi nähdä selkeästi osana

Jyväskylän kaupungin nuorisotoimea. Myös Hankasalmella nuorisomusiikkia järjestävä HELMU ry on saanut alkunsa kunnan toiminnasta.

HISTORIAA JA TÄTÄ PÄIVÄÄ. – ”Oi niitä aikoja”

Kulttuuriyhdistyksillä on eläväinen historia. Haastateltujen yhdistysten joukossa oli pieni osa vanhoja, yli 20 vuotta sitten perustettuja yhdistyksiä. Uusia, 2000-luvulla perustettuja yhdistyksiä mahtui myös joukkoon jonkin verran ja loput asettuivat näiden kategorioiden väliin.

Kulttuuriyhdistyksen syntyyn liittyy usein tarinoita, joita kerrotaan myöhemmin ajan kultaamin sanankääntein. Tavallinen tarina kertoo muutamasta aktiivisesta ihmisestä, joilla on ollut hullu idea lähteä toteuttamaan jotain toimintaa. Yhdistyksen syntyä on usein avitettu jonkin ulkopuolisen, tavallisesti kunnan, toimesta antamalla käyttöön tilat toiminnalle ja/tai luovuttamalla alkusysäyksen antava rahapanos. Kulttuuriyhdistysten perustajista tulee myöhempien aikojen tarinoissa suorastaan legendaarisia hahmoja. He ovat antaneet kaikkensa yhdistyksille ja olleet jotensakin vieläkin hullumpia kuin muut toiminnassa mukana olevat. Myös yhdistysten aikaisimmat saavutukset halutaan nostaa kunniajalustalle. Oman yhdistyksen historian tunteminen ja kunnioittaminen on tärkeää, mutta se saattaa välillä hämärtää tänä päivänä tehtävän työn arvon. Keuruun Taiteilijaseura ry on yksi vanhoista yhdistyksistä, jonka toiminnan alkuvaiheissa mukana olleita jäseniä on vielä elossa. Taiteilija Veikko Koskinen on tehnyt mittavan elämäntyön ja hän on persoona, jonka puheita tulisi taltioida vielä nykyistäkin enemmän. Keitele jazzia järjestävässä Äänekosken Jazz ry:ssä aktiiviset toimijat ovat pysyneet osittain samoina kuin yhdistystä perustettaessa. Keitele jazzin puuhamiehetkin muistelevat kaiholla menneitä aikoja, jolloin haluttiin levittää jazzin ilosanomaa ”ideologisista syistä”. Musiikin aika -festivaalin taiteellinen ydin on pysynyt samana kuin se oli tapahtumaa perustettaessa. Tapahtuma on kehittynyt ja laajentunut keskiössä olleesta kurssitoiminnasta enemmän täysipainoisen festivaalin eli konserttien järjestämiseen. Nykyisin Musiikin aika ei ole vain uuden musiikin festivaali, vaan siihen kuuluu myös oheispalveluita kuten vieraiden saunottaminen ja Viitasaaren kauniin luonnon esittelemine.

”Keski-ikäiset” tapahtumat ovat vielä järjestäjiensä tuoreessa muistissa. Vuonna 1992 toimintansa aloittanut Yläkaupungin Yö ry vie tapahtumaa eteenpäin alkuperäisellä idealla, mutta laajennettuna. Loiskis ry on puolestaan onnistunut vakiinnuttamaan henkilöstönsä ja taloudellisen tukensa vuosien saatossa. Myös Loiskiksen idea oli alun perin muutaman ihmisen todeksi tullut toive. Multiaista Satoa ry rakentaa toimintaansa yhdistyksen vahvan historian ja tapahtuman paikallisuuden ympärille. Esimerkkejä on useita. Oleellista niissä on se, että tapahtumien tarinat ovat tekijä, joista tapahtuman nykyiset tekijät imevät voimaa toimintaansa. Toisaalta aiempina vuosina tehdyistä

virheistä otetaan opiksi ja tapahtumia pyritään kehittämään koko ajan paremmin yleisöä ja yhteistyökumppaneita palveleviksi taiteellista tasoa unohtamatta.

Nuorissa yhdistyksissä vaikuttavat aktiivit ovat myös yleensä nuoria. Näiden yhdistysten toimintamallit eivät ole yhtä vakiintuneita kuin vanhemmilla yhdistyksillä. Toisaalta tällainen rutiinien puute saattaa tehdä toiminnasta hapuilevaa, toisaalta nuoret yhdistykset ovat avoimia uusille vaikutteille. Kulttuuriyhdistyksen perustaminen on prosessina innostava kaikesta siihen liittyvästä paperisodasta huolimatta. Nuoret yhdistykset saavat voimaa toimintaansa perustamisesta alkunsa saaneesta "flow"-sta. Vastaperustettujen yhdistysten toiminnassa on myös mukana keskimäärin useampia ihmisiä kuin vanhemmissa yhdistyksissä. Vastuu ei ole vielä ehtinyt kerääntyä muutaman harvan aktiivin harteille. Keski-Suomen sanataideyhdistys Rapina ry on esimerkki nuoresta yhdistyksessä, joka kokosi nopeasti yhteen aktiivisen jäsenkunnan. Nyt yhdistyksen toiminnassa on suvantovaihe ja se pyrkii löytämään uusia jäseniä mukaan toimintaan. Äijälän Musiikkiyhdistys Route 637 ry on päinvastainen esimerkki. Sen toimintaa pyörittää käytännössä kahden miehen voimapoppoo muiden jäsenten ollessa mukana vain varsinaisina tapahtumapäivinä. Kulttuuriyhdistys Väristys ry on hankalammin määrittyvä tapaus. Sen toimintaa ideoi ja toteuttaa kaksi palkattua työntekijää, mutta nuoret ovat paitsi toiminnan kohderyhmä myös itse aktiivisesti toimiva porukka. Saarijärveläisellä Art Hysteria ry:llä on samantyyppinen toimintakonsepti, mutta se eroaa Väristyksestä siinä, että keskeiset toimijat ovat yhdistyksen jäseninä olevia taiteilijoita.

Kun tarkastellaan kulttuuriyhdistysten panosta kokonaisuutena tämän päivän Keski-Suomessa, pistää ensimmäisenä silmään toiminnan vireys ja laajuus. Miltei jokaisella keskisuomalaisella paikkakunnalla on ainakin yksi toimintaa ja tapahtumia järjestävä kulttuuriyhdistys. Varsinkin kesäaikaan tapahtumien kirjo on laaja ja aktiivinen kulttuurimatkailija voi löytää Keski-Suomesta paljon nähtävää ja koettavaa. Valitettavasti tapahtumien näkyvyys ei maakunnankaan tasolla ole aina paras mahdollinen. Jyväskylän kaupungin ylläpitämästä tapahtumakalenterista löytyy ainakin tärkeimmät tapahtumat, mutta tämän lisäksi tapahtumien markkinointia tulisi tehostaa myös muualla. Täytyy kuitenkin muistaa, että yhdistystoiminnan ydintä on oman asian eteen ja itse tärkeiksi määritetyille kohderyhmille tehtävä työ. Ei ole järkeä lähteä rakentamaan hyvin paikallisesti toimivasta tapahtumasta valtakunnallista merkittävyyttä omaavaa tapahtumaa elleivät tekijät itse näin halua. Useimmiten yhdistystoimijat saavat motivaationsa nimenomaan paikallisuuden ja lähellä olevien ihmisten kautta.

Kolmas sektori tarjoaa piristysruiskeen kulttuuritarjontaan. Ajatellaanpa vaikka harrastajateattereita, lukuisia musiikkitapahtumia, nuorten parissa tehtävää työtä sekä sanataiteen ja kuvataiteen yhdistysten panosta. Paljon jäisi kulttuurin saralla toteutumatta ilman yhdistyksiä. Ruohonjuuritasolta lähtevä, ihmisten omaehtoinen toiminta tuottaa ihmisten näköistä kulttuuria. Yhdistystoiminnassa henkilökohtaiset taiteelliset osaamiset jalostuvat yleisölle tarjottaviksi tapahtumiksi ja taide-elämyksiksi. Välillä jää miettimään paitsi rahoittajien taholta myös yleisön suunnalta tulevan

yhdistystoiminnan arvostuksen puutetta. Allekirjoittaneelle tuli yllätyksenä, kuinka vilkasta kulttuuriyhdistystoiminta Keski-Suomessa lopulta on. Tämän toiminnan tukeminen ottamalla osaa yhdistyksen järjestämiin tapahtumiin olisi suotavaa. Näin ei kuitenkaan riittävän usein käy. Monet ihmiset, jotka pitävät kyllä kulttuuriyhdistyksissä tehtävää työtä arvossaan, jättävät kuitenkin osallistumatta niiden järjestämiin tapahtumiin. Jotta näitä ”muureja” saataisiin murrettua, tulisi suosia poikkitaiteellisia projekteja. Kulttuuriyhdistystenkin kenttä on tätä nykyä jakautunut liiaksi eri taiteenaloihin. Kuvataiteella voisi olla paljon annettavaa musiikille, samoin sanataiteella teatterille. Oikeastaan kaikki haastatteluissa mukana olleet yhdistykset voivat halutessaan tehdä aivan hyvin yhteistyötä keskenään. Yhteisistä intresseistä se ei ainakaan jää kiinni. Poikkitaiteellisen yhteistyön kautta yhdistykset voisivat saada myös uusia yleisöjä.

VISIOITA – ”Edessä loistava tulevaisuus?”

Miltä näyttää kulttuuriyhdistysten tulevaisuus Keski-Suomessa? Alkuun on todettava, että kulttuuriyhdistyksillä on vahvat perinteet. Haastateltujenkin yhdistysten joukosta löytyi vanhempia yhdistyksiä, jotka ovat juurruttaneet itsensä syväälle keskisuomalaiseen kulttuurikenttään. Yhdistykset ovat kulttuurielämän rikastuttaja. Kulttuuriyhdistysten järjestämä toiminta on lähellä ihmisiä. Tulevaisuus tuo mukanaan mahdollisuuksia ja uhkia. Yhtenä uhkakuvana on yhdistysten sulkeutuminen samanmielisten yhteisöksi ja tätä kautta kosketuksen menettäminen ihmisiin, suureen yleisöön. Globalisaation vastavoimana nähty lokalisaatio lupaa puolestaan yhdistyksille hyvää. Yhdistystoiminta voisi tulevaisuudessa olla yhä enemmän se organisoitumisen muoto, joka sitoo paikallisyhteisöt yhteen.

Millaista yhteistyötä kulttuuriyhdistykset voisivat tehdä keskenään? Mieleen tulee, että poikkitaiteellisten tapahtumien järjestäminen voisi olla kulttuuriyhdistyksille helppoa yhdistämällä eri yhdistysten voimavarat ja vahvuusalueet. Paikallisella tasolla samalla alueella toimivat yhdistykset voisivat tehdä yhteistyötä ja nostaa tätä kautta merkitystään. Kulttuuriyhdistyksissä toimivien aktiivien joukko on tavallisesti pieni. Yhdistämällä useamman yhdistyksen voimavarat saadaan resursseja isompien tapahtumien järjestämiseen. Esimerkkejä saman alueen toimijoita yhdistävistä tapahtumista on jo nyt pienemmiltä paikkakunnilta. Multiaista Satoa on koko Multian kylän yhteinen voimanponnistus ja Kuhmoinen Kuhtuu -kulttuuriviikko yhdistää Kuhmoisten toimijoita. Myös Jyväskylässä on toteutettu yhteistyöprojekteja, joissa on ollut mukana useampia yhdistystoimijoita.

Kulttuuriyhdistysten rahoituksen suhteen on mielenkiintoista nähdä mihin suuntaan kehitys johtaa. Poliittisten puheiden tasolla kolmannen sektorin toimijoihin ladataan suuria odotuksia. Nähtäväksi

jää, heijastuuko tämä myös kulttuuriyhdistysten saaman julkisen rahoituksen määrään. Jos toiminnan rahoituksen lainalaisuudet muuttuvat, tulee myös yhdistysten toiminta muuttumaan. Vaarana on se, että yhdistykset vieraantuvat ruohonjuuritasosta ja alkavat kehittää toimintaansa pelkästään rahoittajien toiveiden mukaiseksi. Tällöin yhdistykset olisivat ikään kuin julkisen sektorin jatke toteuttaen sen määräämiä tehtäviä. Optimistisemmässä visiossa lisääntyvä julkisen rahoituksen määrä saa yhdistykset kukoistamaan sitomatta niiden toimintamuotoja mihinkään tiukkaan muottiin. Paljon on yhdistysten omissa käsissä. Niiden ei tarvitse lähteä tekemään mitään sellaista mitä eivät tahdo tai mikä on niiden toimintaperiaatteiden ja jäsenistön toiveiden vastaista. Näin on siis periaatteessa, mutta täytyy muistaa, että rahalla saadaan aikaan voimakas toimintaa ohjaileva vaikutus. Viime kädessä on siis kyse rahanjaon kriteereistä. Mikäli ne määritellään hyvin tiukoiksi siten, että toiminnan täytyy aina täyttää tietyt tiukat ulkoapäin annetut ehdot saadakseen rahoitusta, on kulttuurin kolmannen sektorin monimuotoisuus vaarassa.

Millaisia muutoksia tulee kumpuamaan kulttuuriyhdistyksistä itsestään? Aika moni yhdistys oli tyytyväinen nyt vallitsevaan tilanteen. Yleisesti ottaen voi sanoa, että isommilla yhdistyksillä oli myös eniten suunnitelmia tulevaisuuden suhteen. Jelmury kehittää toimintaansa jatkuvasti. Myös Yläkaupungin Yö on tapahtuma, joka kasvaa ja kehittyy joka vuosi. Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry haluaa laajentaa toimintaansa ulkomaille, Traktorijatzit ja Musiikin aika -festivaali kasvattavat kävijämääriä koko ajan. Art Hysteria ry ja Kulttuuriyhdistys Väristys ry kehittävät uusia toimintamuotoja myös nuorten parissa toimimiseen. Kaiken kaikkiaan keskisuomalaiset yhdistykset haluavat toisaalta kasvattaa nykyisen toiminnan volyymia ja toisaalta kehittää toiminnan muotojaan monipuolisemmiksi. Kulttuuriyhdistykset elävät ajassaan ja haluavat mukauttaa toimintaansa nykyaikaiseksi. Yhdistykset eivät tällä hetkellä hyödynnä internettiä täysipainoisesti. Netin avulla yhdistyksillä olisi mahdollisuus saada yhteys jo aiemmin kadotettuihin yleisöihin. Palautteen kautta yhdistykset voisivat kehittää toimintaansa vastaamaan entistä paremmin ihmisten toiveita.

Eri yhdistysten väliset yhteistyöprojektit tekevät vahvasti tuloaan. Teatteriyhdistysten tekemä työ on hyvä esimerkki yhteistyön voimasta. Miten kulttuurin alalle saataisiin lisää Draculan kaltaisia, eri toimijoita yhteen kokoavia, projekteja? Yksi tapa on kertoa näistä onnistuneista projekteista eteenpäin sellaisille toimijoille, joilla on potentiaalia toteuttaa vastaavia yhteistyöprojekteja omalla alallaan.

Jyväskylän ulkopuoliset toimijat kokivat usein tulevansa syrjityiksi suhteessa jyväskyläläisiin toimijoihin. Paikallisuus on näille yhdistyksille voimavara, josta voisi ottaa nykyistäkin enemmän irti. Yhteistyön lähtökohdaksi voisi olla nimenomaan se, että toimitaan samalla paikkakunnalla. Silloin yhteistyön ei tarvitsisi rajoittua muihin yhdistyksiin vaan se voisi kattaa myös paikalliset yrittäjät, kunnan ja muun julkisen sektorin. Yhdistykset voisivat sysätä tällaiseen poikkisektoriaaliseen yhteistyön käyntiin. Kulttuurilla on voimakas identiteettiä rakentava vaikutus. Kulttuuriyhdistykset voisivat hyödyntää tätä vaikutusta paremmin. Toisaalta tämän lokalisatioprosessin ei soisi olevan liiaksi

vastakkainasetteluja luova. Onhan tärkeää luoda myös keskisuomalaista identiteettiä ja vetää yhtä köyttä kolmannen sektorin toimijoiden kesken.

YHTEENVETO – ”Matkailu avartaa”

Kun tätä raporttia ryhdyttiin valmistelemaan, oli ajatuksena saada tietoa kulttuurialan kolmannen sektorin toimijoista, lähentää taidetoimikunnan ja kulttuuriyhdistysten välejä, saada ajantasaista tietoa taidetoimikunnan yhteisöjen toiminnan tukemisen kehittämiseen ja avata yhteistyön mahdollisuuksia niin yhdistysten välille kuin julkisten tahojenkin suuntaan. Matkan varrella tavoitteet täsmentyivät koskemaan myös yhdistysten haastatteluista kumpuavia ongelmia kuten tilakysymyksiä sekä tiedotuksen, markkinoinnin ja toiminnan organisoimisen problematiikkoja. Myös erinäisiä yhdistysten esittämiä toiveita nousi esiin. Näitä olivat muun muassa yhdistysten näkyvyys taidetoimikunnan internet-sivuilla ja pienten, Jyväskylän ulkopuolella toimivien yhdistysten hankaluudet saada riittävästi medianäkyvyyttä. Tapahtumien rahoitus puhutti myös paljon ja taidetoimikunnan ollessa kyseessä keskittyi keskustelu usein julkisen rahoituksen mahdollisuuksiin.

Tässä raportissa on käsitelty edellä mainittuja seikkoja antaen esimerkkejä ja yksilöiden osittain asioita tiettyihin yhdistyksiin. Yleiskuva kirjavasta tapahtumia järjestävien yhdistysten keskisuomalaisesta kentästä piirtyy muutaman elementin varaan. *Aktiivisuus* on avainasemassa kaikissa yhdistyksissä. Jos yhdistykset eivät olisi aktiivisia toimijoita, eivät ne olisi aineistoon valikoituneet. Merkille pantavaa on myös *aktiivisuuden kasaantuminen* aina muutaman yhdistysaktiivin kontolle. Toinen seikka, joka tuli ilmi haastatteluissa, on *luja usko omaan tekemiseen* ja pitkälle *vakiintuneet toimintamallit*. Tekijöiden *yhteisöidentiteetti on vakaalla pohjalla ja omasta tekemisestä ollaan ylpeitä*. Toisaalta *halu kehittää toimintaa* on useimmissa yhdistyksissä koko ajan läsnä. Vanhemmat yhdistykset haluaisivat yhdistykseen mukaan uusia nuorempia jäseniä, kun taas nuoremmassa yhdistyksissä tekijöitä tuntuu riittävän tarpeeksi.

Kulttuuriyhdistykset ovat tärkeä voimavara Keski-Suomelle. Tulevaisuuden haasteena on saada nämä kolmannen sektorin toimijat entistä lähemmäksi kulttuurista keskiötä. Ajatuksena on, ettei tuo keskiö ole pelkästään Jyväskylän kompassin lähetyvillä. Tammikuussa järjestettävässä toimijatapaamisessa tullaan nostamaan esille toiminnan haasteita ja mahdollisuuksia herätellen kulttuuriyhdistyksiä kasvavaan yhteistyöhön. Myös julkisen sektorin toimijat täytyy saada mukaan, ei toimintaa ohjaamaan, vaan tukemaan. On tärkeää säilyttää kulttuuriyhdistysten omintakeinen ja luova tapa toteuttaa toimintaansa. Moni kulttuuriyhdistysten aktiiveista kaipaa kontakteja ja vertaistukea, jotta jaksaa tehdä arvokasta työtä paremmin.

LIITTEET

Yhdistysten yhteystiedot

Ad Astra Teatteri ry
<http://www.adastrateatteri.fi>
Elina Pyörälä
pj@adastrateatteri.fi

Art Hysteria ry
<http://arthysteria.fi/>
Pasi Saarinen
pasi.saarinen@arthysteria.fi
p. 050 5229283

Blues Live! ry
<http://www.blueslive.net>
Keskustie 17 B 26
40100 Jyväskylä
Hessu Heinonen
blueslive@hotmail.com
p. 044 5801369

Sirkusyhdistys Circus Uusi Maailma ry
<http://www.uusimaailma.org>
Sopukatu 13 as 1
40720 Jyväskylä
Seija Hakkarainen
circusuusimaailma@gmail.com
p. 040 5079067

Haihatuksen Henki ry
<http://www.haihatus.net>
Jousitie 70
19650 Joutsa
Merja Metsänen
merja@haihatus.net
p. 040 5161703

Hankasalmen elävän musiikin yhdistys ry
<http://www.helmu.com>
Helmun toimisto
Keskustie 41
41250 Hankasalmi
info@helmu.com
p. 050 9178070

Jelmu ry
<http://www.jelmu.net>
Tanssisali Lutakko
Schaumanninkatu 3
40100 Jyväskylä
Jonna Paananen
jonna@jelmu.net
014 617866

Jämsän ympäristötaiteen yhdistys JOKI ry
<http://www.kolumbus.fi/elina.puranen/joki/netti/index.html>
Elina Puranen
elina.puranen@kolumbus.fi
p. 050 3232185

Keski-Suomen Kirjailijat ry
<http://www.kirjailijatalo.mape.net>
Kirjailijatalo
Seminaarinkatu 26 B
40100 Jyväskylä
Laura-Kristiina Moilanen
kirjailijatalo@kolumbus.fi

Keuruun taiteilijaseura ry
<http://www.keuruuntaiteilijaseura.fi>
Korsutie 6
42700 Keuruu
Sisko Mujo
Sisko.mujo@kolumbus.fi
p. 040 5373022

Kihveli Soikoon ry

<http://kihvelisoikoon.com>

Ratakatu 7

41500 Hankasalmi as.

Jaana Suhonen

Jaana.suhonen@kihvelisoikoon.com

p. 040 7626798

Korpilahden musiikkiyhdistys ry

<http://www.musary.net>

Pekka Näkki

pekka@musary.net

p. 0500 24554

Korpilahden teatteri ry

<http://www.korpilahdenteatteri.fi>

Kari Lahtinen

kari.lahtinen@pp.inet.fi

p. 0400 542286

Kuhmoisten kulttuuriyhdistys ry

Pentti Ilveskoski

pentti.ilveskoski@uta.fi

p. 0400 448726

Kulttuuriyhdistys Värstys ry

<http://www.siperia.info>

Matarankatu 6

40100 Jyväskylä

siperia@jkl.fi

p. 045 2648280

Laukaan teatteri ry

<http://www.laukaanteatteri.info>

Koivukuja 5

41340 Laukaa

Solveig Hiltunen

solveig.hiltunen@hotmail.com

p. 050 5472592

Loiskis ry

<http://www.loiskis.fi>

Asemakatu 6

40100 Jyväskylä

Arja Kautto

loiskis@loiskis.fi

p. 040 5399459

Multiaista Satoa ry

<http://www.multiasatoa.net>

Satu Olkkonen

satu.olkkonen@avoin.jyu.fi

p. 050 5353197

Musiikin aika festivaali

<http://www.musiikinaika.org>

Keskitie 10

44500 Viitasaari

Minna Huuskonen

minna.huuskonen@musiikinaika.org

p. 040 5645501

Musiikkiyhdistys Klint ry

<http://www.kuukkarock.com>

Lasse Eskola

kuukkarock@gmail.com

p. 0440 509124

Naamat ry

<http://www.naamat.rauha.net>

Viitaniementie 19 B 20

40720 Jyväskylä

rockfestari.naamat@gmail.com

044 3375683

Nordic Glory Festival ry

<http://www.arktisenupeeta.net>

Asemakatu 6

40100 Jyväskylä

Markus Latvala

markus.latvala@arktisenupeeta.net

p. 050 5328275

Palokka seura ry

<http://palokka.fi/?action=alaryhmat&RYHMA=137>

Kimmo Leimu

kimmo.leimu@luukku.com

p. 044 3782801

Keski-Suomen sanataideyhdistys Rapina ry

<http://www.rapina.fi>

Kirjailijatalo

Seminaarinkatu 26 B

40100 Jyväskylä

Kaisa Suvanto

rapina@rapina.fi

p. 045 1368581

Tanssin aika ry

http://www.ismodance.fi/ismodance_home.html

Maria Suihkonen

suihkonen.maria@gmail.com

p.045 3445136

Tanssiteatteriyhdistys Kramppi ry

<http://www.adastra.fi>

PL 106

40101 Jyväskylä

Marjukka Huttunen

pj@kramppi.fi

p. 040 8436301

Traktorijatsit ry

<http://www.traktorijatsit.fi>

Ari Raiskio

ari.raiskio@suovanlahdenkauppa.inet.fi

p. 040 5030758

Vaajakosken Kohinat ry

<http://www.kohinat.net>

Jarmo Minkkinen

jarmo.minkkinen@iss.fi

p. 0400 304964

Vakiopaine teatteri

<http://www.vakiopaine.net/teatteri/>

Kauppakatu 6

Jyväskylä

Antti Suora

baari@vakiopaine.net

p. 014 620776

Yläkaupungin Yö ry
<http://www.ylakaupunginyo.fi>
Kauppakatu 2 D
40100 Jyväskylä
Markus Latvala
markus.latvala@ylakaupunginyo.fi
p. 050 5328275

Äijälän musiikkiyhdistys Route 637 ry
<http://www.route637.com>
Kyläseuratalo
Äijäläntie 1110
41390 Äijälä
Jari Harjula
jari.p.harjula@gmail.com
p. 050 60910

Äänekosken Jazz ry
<http://keitelejazz.fi>
PL 83
44101 Äänekoski
Kalevi Plattonen
info@keitelejazz.fi
p. 040 5106795

HAASTATTELUKYSYMYKSET KULTTUURIYHDISTYKSILLE

1. Miten edustamanne yhdistys sai alkunsa?
2. Mikä on yhdistyksen nykyisen toiminnan pääsisältö?
3. Millä muulla tavalla yhdistys toimii ja vaikuttaa?
4. Mihin päämääriin toiminnalla pyritään?
5. Mitkä ovat yhdistyksen toiminnan kannalta tärkeimmät voimavarat?
6. Millä toiminnan alueilla yhdistyksellä olisi parannettavaa?

7. Mitä tahoja yhdistyksellä on yhteistyökumppaneinaan?
8. Millaista muuta yhteistyötä yhdistys on halukas tekemään?
9. Mistä lähteistä yhdistys saa rahoitusta toimintaansa?
10. Millaisia verkostoja yhdistys hyödyntää jo tai haluaisi hyödyntää?

11. Millaisia resursseja (esim. kalustoa tms.) yhdistyksellä on käytettävissä?
12. Onko yhdistyksellä omaa toimitilaa?
13. Miten yhdistyksen palveluksessa olevaa palkattua ja vapaaehtoistyövoimaa motivoidaan?
14. Millainen on yhdistyksen hallituksen rooli toiminnan toteutuksessa?

15. Mitä viestintäkanavia yhdistys on hyödyntänyt tiedottamisessa?
16. Miten hyvin viesti on mennyt perille?
17. Millä viestinnän alueella yhdistyksellä on parannettavaa?
18. Onko yhdistys ottanut käyttöön uusia viestintävälineitä, esim. sosiaalista mediaa?

19. Miten yhdistyksen järjestämä tapahtuma (/projekti) sai alkunsa?
20. Mikä on tapahtuman (projektin) keskeinen sisältö?
21. Mihin päämääriin tapahtuman (projektin) järjestämisellä pyritään?
22. Mikä tekee tapahtumasta (projektista) ainutlaatuisen / mikä on juuri tälle tapahtumalle (projektille) ominaista?
23. Millainen on ollut tapahtuman (projektin) osallistujamäärä vuosien saatossa?
24. Miten tapahtuma (projekti) on kehittynyt vuosien varrella?
25. Millaisia kehittämisideoita tapahtuman (projektin) suhteen on olemassa?
26. Miten tapahtuma (projekti) on toteutettu? Projektimuotoisena toimintana vai muuten?
27. Onko tapahtumaan (projektiin) osallistuneilta ihmisiltä kerätty palautetta?
28. Millaista palautetta on saatu?

29. Mikä on yhdistyksen toiminnan merkittävyys teille tekijöille itsellenne ajatellen niin toiminnan paikallista, alueellista, valtakunnallista kuin maailmanlaajuistakin ulottuvuutta?
30. Millaisia ovat olleet yhdistyksen toiminnan huippuhetket?

31. Miten Keski-Suomen taidetoimikunta voisi auttaa yhdistystä?
32. Oletteko saaneet apua toimintanne toteuttamiseen Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:ltä?
33. Olisiko yhdistyksellänne tarvetta rekrytoida opiskelijaharjoittelijoita Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurintuottajalinjalta?

34. Mikäli Keski-Suomen taidetoimikunnan laatiman raportin tiimoilta perustetaan yhteistoimintaverkosto, onko edustamanne yhdistys halukas osallistumaan sen toimintaan?
35. Voiko yhdistyksen nimen mainita tämän haastattelun pohjalta tehtävässä raportissa?
36. Onko yhdistyksenne halukas luovuttamaan materiaalia Keski-Suomen taidetoimikunnan käyttöön multimedijaulkaisun laatimiseksi?

ISO KIITOS!!!

Lähdeluettelo

Majasaari Juha & Grönqvist Helena 2007. Järjestökentän kuvaa etsimässä. Selvitys keskisuomalaisista kolmannen sektorin yhteisöistä ja niiden tarpeista. Järjestö+ kehittämishanke, 3Points kehittämiskumppanuushanke. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kehittämissyksikkö. Moniste.

humak Humanistinen ammattikorkeakoulu



Keski-Suomen taidetoimikunta